

Joensuun seudun yleiskaava 2040

Tavoitteet – palaute ja vastineet

Joensuun seudun yleiskaavan 2040:n tavoitteet -asiakirja oli nähtävillä 29.1.-03.03.2025. Tavoitteista annettiin 19 lausuntoa viranomaisilta, joista seitsemässä ei ollut varsinaista lausuttavaa, sekä yksi maanomistajan mielipide. Lisäksi yksi maanomistajan mielipide tuli nähtävilläolon jälkeen, mutta sekin on huomioitu.

LAUSUNNOT

1 Caruna Espoo Oy

Pahoittelut, Carunan lausunto on myöhästynyt määräajasta. Toteamme, että Carunalla ei ole lisättävää OAS-vaiheen lausuntoomme. Pidämme tärkeänä, että aiemmassa lausunnossamme esitetyt voimajohtojen yhteystarpeet huomioidaan kaavassa. Suunniteltavien voimajohtojen tarkemmat reitit selviävät myöhemmin ja niihin otetaan kantaa mahdollisuuksien mukaan kaavan myöhemmissä vaiheissa.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

2 Joensuun Yrittäjät Ry

Tarkastelemme ”Joensuun seudun yleiskaava 2040:n” alueen maankäytön tavoitteita ja kehittämisperiaatteita PK-yritysten ja kasvuyritysten tukemisen näkökulmasta:

1. Monikäyttöiset ja joustavat kaavaratkaisut

Dokumentissa mainitaan yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja täydennysrakentaminen, mikä voi hyödyttää pienyrityksiä tarjoamalla tiloja kaupunkikeskustoissa ja olemassa olevien palvelujen läheisyydessä. Haja-asutusalueiden asuntotuotantoa ei kuitenkaan ole rajoitettu, mikä voi mahdollistaa pienimuotoista yritystoimintaa myös haja-asutusalueilla. On myös syytä tuoda selkeämmin esille kuntarajojen ylittävän yhteistyön aktiivinen tavoittelu joustavilla kaavaratkaisuilla.

Parannusehdotus:

- Voittaisiin lisätä joustavia kaavamääräyksiä, jotka sallivat yritystoiminnan yhdistämisen asumiseen erityisesti asuinalueiden reuna-alueilla. Tämä mahdollistaisi matalan kynnyksen yritystoiminnan aloittamiselle ja toiminnan sijoittumisen lähelle asukkaita ja työntekijöitä.
- Tavoitteeksi asetetaan myös kuntarajoja ylittävän yhteistyön huomiointi joustavilla kaavaratkaisuilla.

2. Edulliset ja pienet toimitilat

Tavoitteet painottavat monipuolisten yritystonttien saatavuutta ja työpaikka-alueiden kehittämistä. Tämä on hyvä lähtökohta, mutta pienyritysten näkökulmasta olisi tärkeää, että myös pienet ja edulliset toimitilat huomioidaan kaavoituksessa. Lisäksi kaavoitusprosessissa olisi syytä analysoida millaisille yrityksille ei vielä Joensuun seudulla ole sopivia tiloja ja selvittää minkälaiset yritykset ovat tämän vuoksi jättäneet tulematta seudulle.

Parannusehdotus:

- Voittaisiin erikseen osoittaa alueita yhteiskäyttöisille työtiloille ja pienille toimitiloille, esimerkiksi liiketilojen jakomalleja tukevilla kaavamääräyksillä.

3. Hyvät liikenneyhteydet ja saavutettavuus

Tavoitteissa korostetaan liikenteen solmupisteiden kehittämistä, joukkoliikenteen laatukäytäviä sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämistä. Tämä tukee kivijalkayrittäjyyttä ja helpottaa työntekijöiden kulkemista työpaikoille. Tärkeä yksityiskohta on jakeluautojen pysähtymispaikkojen huomiointi.

Tavoitteet voisivat kuitenkin olla kunnianhimoisempia päästöttömän liikkumisen suhteen työmatkaliikenteessä ja erityisesti matkailussa. Kevyet sähköiset liikkumisvälineet ovat tulossa monipuolisen liikkumisen kuvaan yhä voimakkaammin mukaan. Niiden väylät ja latausmahdollisuudet on syytä ottaa ennakkoivasti huomioon.

Sähköistymisen lisäksi on syytä huomioida tulossa oleva vetypolttoaineiden kausi liikkumisvälineissä.

Parannusehdotus:

- Voitaisiin tarkemmin määritellä, miten työpaikka-alueiden saavutettavuus parannetaan joukkoliikenteellä ja kevyellä sähköistetyllä liikenteellä, jotta pienyritykset hyötyisivät siitä.
- Nostetaan päästöttömän liikkumisen mahdollistaminen selkeämmin tavoitteisiin mukaan.

4. Käytännön kokeilut ja joustavat määräykset

Tavoitteissa ei suoraan mainita pop-up-liiketiloja, kokeiluhankkeita tai muita joustavia ratkaisuja, jotka voisivat helpottaa pienyritysten käynnistämistä.

Parannusehdotus:

- Mahdollisuus kokeilla lyhytaikaisia liiketoimintamalleja (pop-up-myymlät, työtilakokeilut) voisi olla osa kaavasuunnittelua.

5. Yrityskeskittymät ja ekosysteemit

Dokumentti tunnistaa työpaikka- ja teollisuusalueiden kehittämisen ja laajentamisen, mutta ei erikseen mainitse pienyrityskeskittymiä tai yhteistyöverkostoja.

Parannusehdotus:

- Voitaisiin harkita erityisiä pienyrityskeskittymiä, esimerkiksi käsityöläisten, luovien alojen tai teknologiayritysten kampuksia.

6. Luonto ja viihtyisyys

Tavoitteet tukevat luonnon monimuotoisuutta ja viheralueiden säilyttämistä, mikä parantaa alueen viihtyisyyttä ja siten asiakasvirtoja erityisesti palvelualan pienyrityksille.

Yhdyskuntarakenteen kokonaispäästövaikutusten optimoinnin sijaan olisi syytä harkita minimointia. Tämä olisi linjassa Joensuun hiilineutraalisuustavoitteen kanssa.

Kompensaatiotavoitteessa voitaisiin nostaa tarkempaan tarkasteluun ns. Vantaan malli.

Parannusehdotus:

- Voitaisiin osoittaa enemmän tilaa pienyrityksiä tukeville torialueille ja kävelykeskustoille.
- Yhdyskuntarakenteen kokonaispäästövaikutukset tulisi tavoitteissa asettaa minimiin, ei vain optimiin. Optimi on epämääräinen käsite ja riippuu optimoinnin kriteereistä.

7. Energia

Tavoitteet ovat oikean suuntaiset. Vetytalouden nähtävissä oleva murrokselle on kuitenkin syytä antaa näkyvyyttä tavoitteissa, sekä tuotannon, että liikennekäytön näkökulmasta. Sähköautojen latausinfra kehittäminen varautumista ei voida riittävästi painottaa, sillä se on kuitenkin välivaihe ennen vetyä. Lisäksi kantaverkon kapasiteettiin ja huoltovarmuuteen on syytä tavoitteissa kiinnittää selkeämpää huomiota. Sekä riittävän suuri siirtokapasiteetti alueelle ja alueelta pois on otettava huomioon, että verkon monipuolisuus. Joensuun seudun tulee olla kytketty verkkoon niin, ettei yhden yhteyden vikaantuminen aiheuta merkittävää haittaa.

Parannusehdotus:

- Vetytalouden murroksen selkeämpi huomiointi tavoitteissa.
- Kantaverkon riittävän siirtokapasiteetin ja huoltovarmuuden mahdollistaminen mukaan tavoitteisiin.

8. Elinkeinot

Selkeä puute tavoitteissa on kiertotalouden, erityisesti Joensuun seudulla tärkeän kiertotalouden nostaminen esille. Tulevaisuus on kiertotaloutta ja sen huomiointi on aivan keskeistä maankäyttöä ohjauksessa kaavassa.

Vastine: Yleiskaava tulee olemaan luonteeltaan sen verran joustava, että esim. yritystoiminnan yhdistäminen asumiseen ei esty. Kuntarajat ylittävän yhteistyön lisääminen on keskeisiä kaavatyön tavoitteita ja se on mainittu kaavan yleisissä tavoitteissa.

Yhteiskäyttöisten työtilojen osoittamista voidaan tutkia, todennäköisesti kyseessä on liian yksityiskohtainen asia kaavamääräyksellä ohjattavaksi. Työpaikka-alueiden saavutettavuutta kestävästi liikkumisen keinoin tullaan tutkimaan erillisen selvityksen myötä. Päästöttömän liikkumisen mahdollistamista korostetaan tavoitteissa vahvemmin.

Lyhytaikaisten liiketoimintamallien kokeileminen on liian yksityiskohtainen asia kaavalla ohjattavaksi. Asia on kuitenkin relevantti ja esimerkiksi tyhjiä liiketilojen parempi hyödyntäminen on Joensuulla muussa suunnittelussa esillä.

Lausunnossa esitettyä erilaisten elinkeinotoimintojen tyypittelyä alueittain tullaan rakennemallivaiheessa tekemään. Kaavatyön aikana voidaan myös tutkia esim. erilaisia yritystoimintoja kokoavan alueen tai kohteen sijoittumista seudulle. Kenties tarkkuus ei aivan ole pienyritysten tasolla.

Kaavan tavoitteissa on tunnistettu väljyyden merkitys. Yleisten alueiden osoittaminen on tärkeä osa tarkempia kaavoja, mutta tässä kaavatyössä se on mahdollisesti liian yksityiskohtainen asia esim. kaavamääräyksiä ohjattavissa.

Päästövaikutuksia koskeva tavoite on hieman hankalasti muotoiltu ja se on sanoitettu paremmin.

Kantaverkon ja sähkönsiirron teemat huomioidaan tavoitteissa. 400 kv linjan YVA-prosessi käynnistyy. Johdon varteen tulevaa teollisuutta tullaan kaavan laadinnan myötä suunnittelemaan. Vetytaloutta ja kiertotaloutta on päivitettyissä tavoitteissa tuotu paremmin esiin.

3 Kohtuus vaarassa -kansalaisliike

Kohtuus vaarassa -kansalaisliike, jatkossa lyhyesti Kohtuusliike tai Liike, osallistuu Joensuun seudun yleiskaava 2040 tavoiteasetteluvaiheen lausuntokierrokselle seuraavalla tavalla:

1. Yleisesti Kohtuusliike katsoo tavoitteenasettelun olevan oikeasuuntainen. Liike haluaa olla mukana elinvoimaisen seudun kehittämisessä.
2. Kohtuusliikkeen mukaan kaavaprosessin tulisi kuitenkin huomioida mahdollisimman tasapuolisesti koko seudun tarpeet. Nykyisellään Joensuun ytimeen pakkautuvan kehityksen vastapainoksi olisi syytä painottaa pitäjakeskusten infran ja palvelujen kehittämistä, ylläpitämistä ja kunnostamista.
3. Joukkoliikennekäytävät ovat esillä kaavatavoitteissa. On erityisen tärkeää edistää yleiskaavalla liikennemurrosta kohden vähäpäästöisempää liikkumista. Kohtuusliike esittääkin, että joukkoliikenteen lisäksi yleiskaavassa sitoudutaan kattavan seudullisen (sähkö)pyörätieverkoston rakentamiseen ydinkaupungista pitäjakeskuksiin. On syytä myös miettiä yksityisautoilua rajoittavien linjauksien sisällyttämistä yleiskaavaan – ilmasto- ja ympäristösyistä mutta myös lopulta kaavateknisistäkin syistä: onhan autoilun volyymin (kasvun) hallinta kaupunkitilan suunnittelun hankalimpia kysymyksiä.
4. Viherveston kehittämisessä Kohtuusliike korostaa lähiluonnon turvaamisen vahvistamista, siis luonnon lähivirkistysarvojen tunnistamista ja suojaamista uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelun rinnalla. Liike nojaa tässä EUn ennallistamisasetuksen velvoitteisiin kaupunkien viherpinta-alan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Kohtuusliike myös haluaa nostaa esiin seudullisen epäsuhtaan ruutukaavan tarkan puistohoidon sekä pitäjakeskusten hoitamattomuuttaan pusikoituneiden ja vieraslajien valtaamien luontoalueiden/piennarten välillä – tämä alueellinen epäsuhta tulisi huomioida ja korjata yleiskaavaohjeissa/selostuksessa.
5. Kohtuusliike myös esittää kansallisen kaupunkipuiston merkitsemistä yleiskaavaan. Puistoa on ideoitu ja ajettu jo pitkään, 25 vuoden ajan, ja seudullinen yleiskaava voisi hyvin toimia konkreettisen puistosuunnittelun tienavaajana. Kyse on Joensuun kaupungin ja seudun viihtyvyydestä ja houkuttelevuudesta.
6. Yleiskaavaprosessi on varautumassa pienydinvoimaloiden sijoittamiseen kaupunkiseudulle. Kohtuusliike pitää ydinvoimalasuunnitelmia vääräsuuntaisena ja riskialttiina energiatuotantolinjauksena, johon Joensuun seudun yleiskaavoituksessa ei pidä sortua. (Pien)ydinvoimalat ovat aluetalouden, geopoliittisten ja ympäristöriskien kannalta ongelmallisia, ja reaktorituotannon haasteet, ml. epävarmuus ja hitaus, eivät tue kiireisen kestävyyssiirtymän ratkaisuja.

Vastine: *Seudun maaseutumaisten alueiden sekä pitäjien kehittämistä tullaan tarkastelemaan kaavatyön aikana, vaikkakaan tämä ei ole maankäytön yhteensovittamisen näkökulmasta keskeisin tema.*

Pyörätieverkon uusia reittejä on mahdollista kaavatyön aikana tutkia. Tämä tosin ei takaa niiden toteutumista.

Yksityisautoilua rajoittavien määräysten antaminen kuuluu yksityiskohtaisemmissa kaavoissa tehtäväksi, jolloin konkreettisten kaavaratkaisujen vaikutuksia on myös mahdollista arvioida. Seudun yleiskaavassa pyritään ratkaisuihin, jotka parantavat kestävästä liikkumisesta edellytyksiä ja täten osaltaan voivat vähentää yksityisautoilun tarvetta. Tätä asiaa on korostettu tavoitteissa.

Lähiluonnon tema on kaavatyössä esillä ja sitä tullaan erityisesti huomioimaan sisällyttämällä Joensuun viherkaava osaksi yleiskaavaa. Ennallistamisasetuksen huomiointi on mukana kaavan tavoitteissa. Lausunnossa esitetyt puistohoitoon liittyvät asiat eivät ole kaavassa ratkaistavia.

Kansallinen kaupunkipuisto on kokonaisuutena niin iso hanke, ettei sitä kannatta sekoittaa yleiskaavan laadintaan. Tämä suurella todennäköisyydellä johtaisi kaavatyön viivästymiseen.

Pienydinvoimalle soveltuvia kohteita on tutkittu yleiskaavatyöhön laaditussa energiainfraselvityksessä. Yleiskaavassa tullaan asiaan jollain tavalla ottamaan kantaa. Voimaloiden kehitys on vielä alkuvaiheessa, joten kaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä kyseeseen tulisivat todennäköisesti vain melko pienet pilottikohteet. Kaavatyössä ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista rajata pienydinvoiman käsittelyä ulos.

4 Metsähallitus

Metsähallituksen lausunto Joensuun seudun yleiskaava 2040 tavoitteista

Joensuun, Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kuntien alueelle on päätetty laatia maankäyttö- ja rakennuslain 46 §:n mukainen kuntien yhteinen yleiskaava. Metsähallitus on tutustunut kaavan tavoitteisiin ja antaa lausunnon valtion maa- ja vesiomaisuuden haltijana ja hoitajana. Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa ja hoitaa sille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Julkisiin hallintotehtäviin kuuluu valtion perustettujen luonnonsuojelualueiden ja suojeluun varattujen alueiden hallinta ja hoito. Lisäksi Metsähallitus on tiettyjen lajien, kuten saimaannorpan ja maakotkan valtakunnallisesta seurannasta ja suojelun edistämisestä vastaava taho.

Yleiskaava on jäsennetty kuuteen teemaan, joista kussakin on viisi tavoitetta. Mittarit näyttävät olevan enemmän teema- kuin tavoitekohtaisia. Metsähallituksen Luontopalvelujet on kiinnittänyt huomiota seuraaviin seikkoihin:

Teeman ”Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt” tavoite 5. muotoilua tulisi harkita uudelleen.

Teemassa ”Luonto, viheralueet ja ilmasto” on kannatettavat tavoitteet luonnon monimuotoisuuden kannalta. Täydentäviä SL- tai S- merkintöjä kohdennettaessa lähtökohtana voisi olla olemassa olevan suojelualueverkoston vahvistaminen, tai niiden välisten ekologisten yhteyksien parantaminen, tai mahdollisuuksien mukaan molemmat. Teemassa ”Maa- ja metsätalous, maisema-alueet ja virkistys” tavoite 4 sivuaa osaltaan viimeksi mainittua. Arvokkaiden monimuotoisuuskohteiden tunnistamisessa voisi käyttää Zonation-ohjelmaa.

Edellä mainitun teeman tavoitteissa voisi näkyä myös Ilmastonmuutokseen sopeutumisen. Tavoitetta mittaavaksi mittariksi voisi käyttää ”Taajamien viheralueet” -mittaria, sillä viheralueita pidetään esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden vaikutuksia lieventäviksi sekä vesitalouden muutoksia tasaaviksi sopeutumiskeinoiksi taajamissa.

Muilta osin Metsähallituksella ei ole lausuttavaa yleiskaavan tavoitteista.

Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@met.fi

Vastine: Yhdyskuntarakenteen tavoitteen 5 muotoilu on päivitetty.

Esitetyt huomiot suojelukohteisiin liittyen ovat hyviä ja niitä tullaan työssä huomioimaan.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tuodaan vahvemmin tavoitteissa esille. Taajamien viheralueet olisivat hyvä mittari, tosin sen mittaamiseen ei nykyisellään ole vielä vakiintunutta tai helpokäyttöistä

menetelmää. Kansallisen ennallistamisasetuksen mukaisia mittareita taajamien viheralueille yms. tullaan käyttämään, sillä niiden mittaamiseen muodostettaneen yhteinen käytäntö.

5 Metsäkeskus

Suomen metsäkeskuksen lausunto

Suomen metsäkeskus (myöhemmin Metsäkeskus) kiittää Joensuun seudun yleiskaavatoimikuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto Joensuun seudun yleiskaavan 2040 tavoitteista.

Metsäkeskus tarkastelee yleiskaavan tavoitteita metsälain valvonnan ja kestävään metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta.

Valmistelussa on hyvä huomioida, että metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa noudattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsäkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten lakiin metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä (71/2023) (Metka) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista.

Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelee myös metsälain nojalla annettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.

Metsäkeskus pitää hyvänä sidosryhmien ottamista jo varhain mukaan kaavan valmisteluun (mm. toimialakohtaiset työpajat). **Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan** Joensuun seudun yleiskaavan 2040 päätavoitteet ja niitä tarkentavat alatavoitteet ovat pääosin selkeitä ja johdonmukaisia. On hyvä, että kaavaratkaisut huomioivat myös huoltovarmuuden, edistävät kestävän metsätalouden edellytyksiä ja täydennysrakentamista ohjataan muualle kuin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaille alueille.

Teemaan Luonto, viheralueet ja ilmasto, **Metsäkeskus muistuttaa**, ettei ekologisia kompensatioalueita tule osoittaa yleiskaavassa yksityisten metsänomistajien maille. Teeman Maa- ja metsätalous, maisema-alueet ja virkistys mittaria "alueet, joilla metsälaki ei ole voimassa" tulisi myös tarkentaa ja mittariin liittyvä tavoite kuvata. Yleiskaavan alateemojen tavoitteiden vaikutusten arviointi metsälain valvonnan ja kestävään metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta helpottuu, kun kaavavalmistelu etenee otsikkotasolta seuraavaan vaiheeseen.

Vastine: *Ekologisen kompensaation asiaa selvitetään mahdollisesti erillisessä hankkeessa. Yksityisten maanomistajien maille tuleva merkintä perustuisi joka tapauksessa vapaaehtoisuuteen.*

Hieman epäselviä mittareita avataan sanallisesti kaavan tavoite- ja rakennemalliasiakirjassa. Tässä tapauksessa mittarilla mitataan M-alkuisten alueiden määrää. Se kertoo siitä, kuinka suuri osa kaava-alueesta on M-alkuista ja kuinka suuri alue ei. Edellisessä seudun yleiskaavassa oli ehkä tarpeettomankin paljon haja-asutusalueilla käytetty esim. AT-kaavamerkintöjä, kun M-merkintä olisi ollut riittävä. Tarkoituksena on, että kaavassa ei turhaan osoiteta muita merkintöjä M-alueiden sijaan.

6 Metsänhoitoyhdistys

Joensuun seudun yleiskaava 2040

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Näkemyksemme mukaan kaavan yleistavoitteet on hyvin kuvattu. Lisäksi kiitämme, että sidosryhmät on otettu jo varhain mukaan kaavan valmisteluun, mukaan lukien syksyllä 2024 käydyt toimialakohtaiset työpajat.

Yleisenä huomiona esitämme, että kaavojen - ml. yleiskaavat – tavoitteena ei tule olla suojeleohjelma eikä niillä tule asettaa käytönrajoituksia maa- ja metsätaloudelle. Esimerkiksi metsien käyttöä ohjataan lainsäädännöllä, sertifioinnilla ja metsänhoidon suosituksilla. Luonnonsuojelun toteuttamiselle on oma lainsäädäntönsä.

Huomioita alatavoitteisiin ja mittareihin:

Teema: Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt

- myönteistä, että tavoitteessa on tunnistettu haja-asutusalueiden mahdollisuudet ja sinne rakentamista ei hankaloiteta.
- asemakaavoituksen tarve tulee perustella huolellisesti yksityismaiden osalta ja tarpeetonta asemakaavoitusta tulee välttää. Tämän vuoksi tulee avata ja tarkentaa, miksi asemakaavoitettu pinta-ala on otettu mittariksi. Varsinkin, kun tämä johtaa ristiriitaan rakentamisen painottamisen täydennysrakennettaville alueille ja yhteiskuntarakenteen eheyttämisen kanssa.

Teema: Energiamurros, energiainfrastruktuurin ja energia

- sähköverkkojen rakentamisen yhteydessä huolehditaan maanomistajien oikeusturvasta.
- kaavavaraukset eivät saa heikentää maa- ja metsätalouden harjoittamista. Tästä esimerkkinä mahdollistavat kaavamerkinnot M/EN.
- kaavavarauksia ei tehdä tarpeettomasti.

Teema: Elinkeinot, teollisuus ja työpaikat

- maa-ainesalueita ei kaavoiteta tarpeettomasti ja potentiaalisilla uusilla varausalueilla käytetään maa- ja metsätalouden harjoittamisen mahdollista merkintöjä kuten M/EO

Teema: Luonto, viheralueet ja ilmasto

- viherkaavan mukaanottoa kannattaa harkita. Mielestämme hyväksyttävää korkeintaan informatiivisena, emmekä näe tarvetta luoda kaavaan oikeusvaikutteista viherverkkoa. Kestävä maa- ja metsätalouden harjoittaminen on hyvä ja monimuotoinen tapa pitää yllä viherverkostoa.
- ekologiaa kompensatioalueita ei tule osoittaa yksityismailla. Luonnonsuojelulaissa kuvattu ekologinen kompensatio on nimenomaan maanomistajille vapaaehtoinen.
- Mittarina kaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden pinta-ala. Mittari on hyvin epämääräinen. Pahimmillaan johtaa kaavalla suojeltavien alueiden lisäämiseen. Yleiskaava ei ole suojeleohjelma, eikä saa sellaiseksi muodostua.

Teema: Maa- ja metsätalous, maisema-alueet ja virkistys

- näemme myönteisenä, että maa- ja metsätalous on omana alatavoitteenaan
- tavoite 2 (Kaava mahdollistaa maa- ja metsätalouden nykyiset käyttömuodot sekä huomioi tulevaisuuden käyttötarkoitukset, esimerkiksi biotalouden ja energiantuotannon) tässä erityisen oleellinen, huom. kiinteä yhteys teemaan Energiamurros, energiainfrastruktuurin ja energia.
- tavoite 3 yhdistettynä mittariin maisema alueiden pinta-ala. Tavoite ei saa millään muotoa johtaa maisematyölupavaatimusten laajentumiseen.
- viheryhteydet ja -käytävät eivät saa tuoda rajoitteita metsien käytölle tai maataloudelle. Kestävä

maa- ja metsätalouden harjoittaminen ovat hyvä tapa pitää yllä viherverkostoa.

- tulee tarkentaa, mitä tarkoitetaan mittarilla ”alueet, joilla metsälaki ei ole voimassa”. Mitä tällä mittarilla tavoitellaan?

Lisäksi olemme valmiita olemaan mukana mahdollisessa hankeyhteistyössä, joka liittyy ekologisen kompensaation jalkauttamiseen.

Vastine: Kaavaratkaisuissa tullaan huomioimaan maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset, suosi-
malla em. joustavia M-alkuisia kaavamerkintöjä.

*Viherkaavan alue kattaa nykyisellään Joensuun kantakaupungin alueen sekä keskeiset taajama-alueet Reijolan, Niittylahden ja Hammaslahden alueilta. Sitä tai kaavassa osoitettavaa viherverkostoa ei osoi-
teta yleisesti syrjäisemmille maa- ja metsätalousalueille. Merkinnät palvelevat keskeisiä kaupungin viher-
alueita, joilla maa- ja metsätalousalueille on tarpeen osoittaa selkeämmin yleisen ulkoilun tai virkistykseen
huomioivia kaavamerkintöjä.*

*Ekologisen kompensaation asiaa selvitetään mahdollisesti erillisessä hankkeessa. Yksityisten maan-
omistajien maille tuleva merkintä perustuisi joka tapauksessa vapaaehtoisuuteen.*

*Monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden mittari on neutraali ja sen muutos kuvastaa lopulta
poliittisessa päätöksenteossa toivottuja kaavaratkaisuja. Kaava ei ole suojeluohjelma ja sen fokus tulee
olemaan rakentamisen ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen ohjaamisessa.*

*Maisema-alueiden mittarilla viitataan kaavassa arvokkaiksi maisema-alueiksi osoitettujen alueiden mää-
rän kehitykseen. Maisemallisesti arvokkaita alueita ovat lähtökohtaisesti esim. maakuntakaavassa osoi-
tetut maisemallisesti arvokkaat alueet. Maisemallisesti arvokkailla alueilla, joiden käyttötarkoitus kaa-
vassa on M-alkuinen, on maisematyöluvan vaatimus nykyisen lainsäädännön myötä hyvin rajattua.*

*Hieman epäselviä mittareita avataan sanallisesti kaavan tavoite- ja rakennemalliasiakirjassa. Tässä ta-
pauksessa asemakaavoitetun alueen määrä on mittarina neutraali. Tavoitteena ei ole asemakaavoitetun
alueen kasvattaminen. Asemakaavoitetun alueen kasvu kertoo siitä, kuinka hyvin esim. täydennysraken-
tamisen painottamisessa on onnistuttu. M-alkuisten alueiden määrää mitataan myös. Se kertoo siitä,
kuinka suuri osa kaava-alueesta on M-alkuista ja kuinka suuri alue ei. Edellisessä seudun yleiskaavassa
oli ehkä tarpeettomankin paljon haja-asutusalueilla käytetty esim. AT-kaavamerkintöjä, kun M-merkintä
olisi ollut riittävä. Tarkoituksena on, että kaavassa ei turhaan osoiteta muita merkintöjä M-alueiden si-
jaan.*

*Teidät kutsutaan mielellään mukaan ekologisen kompensaation hankkeeseen, kunhan varmistuu saako
se rahoituksen.*

7 Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto Joensuun seudun yleiskaava 2040:n tavoitteista

ASIAN KUVAUS

Joensuun seudun kunnat ovat käynnistäneet seudun yleiskaavan uudistamisen. Joensuun kaupunki
pyytää yhdessä Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kuntien kanssa lausuntoa yleiskaa-
van tavoitteista.

Poikkileikkaavaksi teemaksi esitetään elinvoimaisen Joensuun seudun tavoittelemista, johon liittyy kuusi kaavan päätavoitetta.

- *Yleiskaavatyön myötä yhteensovitetaan tulevien vuosien maankäytön keskeiset tarpeet sekä syvennetään seudun kuntien välistä yhteistyötä.*
- *Työpaikka- ja teollisuusalueiden kehittäminen sekä monipuolisten yritystonttien saatavuus houkuttelevat uusia investointeja ja työvoimaa.*
- *Uusiutuvan energiantuotannon ja puhtaan siirtymän kautta edistetään kestävästä kehitystä ja vahvistetaan alueen kilpailukykyä.*
- *Suunnitelmallisen uudisrakentamisen ja eheän yhdyskuntarakenteen myötä tuetaan nykyistä palveluverkkoa, samalla parantaen liikennejärjestelmän toimivuutta.*
- *Seudun vahvuutena näyttäytyvät monipuoliset ja houkuttelevat asuinalueet, joilla korostuvat elämisen helppous ja asumisen laatu.*
- *Ympäristön, luonnon monimuotoisuuden ja maatalouden huoltovarmuuden huomioiminen varmistavat, että Joensuun seutu on myös tulevaisuudessa elinvoimainen ja vetovoimainen.*

Ylätason tavoitteiden lisäksi on muodostettu kuusi tarkentavaa teemaa ja alatavoitteita, jotka liittyvät mm. yhdyskuntarakenteeseen, asumiseen, liikenteeseen, energiamurrokseen, luontoon, virkistykseen ja maa- ja metsätalouteen.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus on antanut lausunnon kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 4.3.2024.

Yleistä

Tavoitteiden merkitys laajassa kaavaprosessissa on tärkeä. Niillä kiinnitetään hankkeen osapuolten tähtäyspiste tulevaisuuteen, ensiksi kaavan sisällöllisiin ratkaisuihin, kaavan valmistumiseen ja siitä päättämiseen ja edempänä kaavan toteuttamiseen siten, että tavoitteet ovat muutettavissa todelliseksi ympäristöksi, toiminnaksi ja yksityiskohtaisemman suunnittelun ohjeeksi. Seudun yleiskaavalle asetettavien tavoitteiden pitää kestää aikaa. Aikajänne on käytännössä vuosikymmeniä.

Tavoitteet on valmisteltu laajassa osallistavassa menettelyssä. Tätä täydentää tavoitteiden julkinen nähtävänä pito. Riittävä sidosryhmien ja oikeudenomistajien osallistaminen ja kytkeminen kaavatyöhön antaa eväitä kaavatyöhön ja edistää sitoutumista kaavaratkaisuihin.

Kaavahankkeelle on muodostettu runsaasti tavoitteita. Kun päätavoitteet ja teemoittaiset tavoitteet laskeaan yhteen, tavoitteita on yhteensä 36 kappaletta. Tavoitteiden määrän tuottamaa runsauden ongelmaa on yritetty hallita nimeämällä kuusi päätavoitetta, joita yhdistää otsikko ”Elinvoimaa Joensuun seudulle”.

Riskinä suuressa määrässä tavoitteita on, että kaavan laatimisen keskeisin tarkoitus ja keskeisimmät tavoitteet saattavat hautautua suureen tärkeydeltään eritasoisten tavoitteiden määrään. Vaikka kaavahanke on sekä maantieteellisesti että sisällöllisesti laaja, voisi ehkä harkita, olisiko tarpeen vähentää nimettyjen tavoitteiden määrää.

Teematavoitteiden mainitaan tarkentavan päätavoitteita, mutta pää- ja teematavoitteiden yhteys jää hie-man ohueksi. Teematavoitteet vaikuttavat pikemminkin päätavoitteille rinnakkaisilta kuin niitä syventäviltä tavoitteilta. Tavoitteiston sisäistä johdonmukaisuutta voisi pyrkiä vahvistamaan.

Seurattavat ja ymmärrettävät mittarit ovat tarpeellisia tavoitteiden konkretisoimiseksi ja tavoitteiden saavuttamisen mittaamiseksi. Esitetyt mittarit vaikuttavat hyvin konkreettisilta, ja monet niistä lienevät varsin

helppoja seurattavia. Osa mittareista saattaa osoittautua työläiksi seurattaviksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi liikenteen kulkutapajakauma ja puhtaan siirtymän työpaikkojen määrä. Mittareita on ylipäättään todella paljon (30 kpl), mutta samalla kuuden päätavoitteen konkretisoimiseksi ja seuraamiseksi ei ole nimetty mittareita. Tavalla tai toisella – *vaikkapa useita mittareita yhdistelemällä?* – olisi pystyttävä seuraamaan, syntyykö seudulle elinvoimaa kuuden päätavoitteen tarkoittamalla tavalla.

Käytetty tavoitteiden esitystapa pudottaa tavoitteet lukijan eteen avaamatta niiden taustaa ja sisältöä. Tavoitteita voisi avata kuvaten ja perustellen – miksi tämä tavoite, mihin kontekstiin ja mihin jatkumoon se liittyy, millaisia toimia tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan? Tavoitteiden merkityksen ymmärtäminen voisi lisääntyä, jos niitä taustoitettaisiin ja perusteltaisiin.

Joensuun seudun yleiskaava 2040:n laadinnan yhteydessä on ainakin karkealla tarkkuustasolla selvitetty voimassa olevan Joensuun seudun yleiskaava 2020:n tavoitteiden toteutumista. Tuon kaavan tavoitteet asetettiin ja hyväksyttiin vuonna 2005 eli 20 vuotta sitten. Nyt asetettavien uusien tavoitteiden suhteuttamiseksi tekeillä olevan kaavan luonteeseen olisi hyvä, että aiemmat tavoitteet ja yleistasoinen tieto niiden toteutumisesta olisi saatavissa vaikkapa kaavahankkeen verkkosivulta. Toteutumatieto antaa perspektiiviä esimerkiksi siihen, mitkä muutokset asuntorakentamisessa ovat olleet seudulla merkittäviä. Näkymä menneeseen herättää myös kysymyksen siitä, onko tälle yleiskaavalle nimetty tavoitevuosi 2040 itse asiassa jo liiankin lähellä.

Tässä lausunnossa käydään ensin kommentoiden läpi kukin nimetty päätavoite, jonka jälkeen alatavoitteet käsitellään teemoittaisina kokonaisuuksia. Alatavoitteiden teemat on tässä viittaamisen helpottamisen vuoksi numeroitu. Vastaavaa numerointia ei alkuperäisessä tavoitteistossa ole. Lausunnolla ei pyritä ehdottamaan ”oikeampia tavoitteita” vaan osallistumaan keskusteluun tällaiselle kaavalle asetettavista tavoitteista.

Päätavoitteet: ”Elinvoimaa Joensuun seudulle”

Yleiskaavatyöllä yhteensovitetaan tulevien vuosien maankäytön keskeiset tarpeet sekä syvennetään seudun kuntien välistä yhteistyötä.

Kuntien maankäytön yhteensovittaminen ei onnistu ilman vakiintunutta yhteistyötä. Yhteistyö on erityisesti Joensuun, Liperin ja Kontiolahden kuntien osalta olennaista, ja olisi tavoiteltava näiden kuntien yhdyskuntarakenteen liittämistä saumattomasti toimivaksi kokonaisuudeksi seudun ydinalueella. Yhteisten tavoitteiden ja ratkaisujen löytäminen tukee koko keskeisen kaupunkiseudun kehittymistä yhtenäisenä alueena. Yleiskaavatyöllä voidaan edistää sitoutumista yhteisiin päämääriin, jotka hyödyttävät kaikkia kuntia.

Joensuun seudun kuntien maankäytön suunnittelun yhteistyö on kaivannutkin piristystä. Tavoitteen voi ymmärtää tarkoittavan, että nämä kaksi asiaa – *yhteinen yleiskaava ja maankäytön yhteistyö* – etenevät rinnan, ja yhteistyö voidaan vakiinnuttaa jatkuvaksi myös yleiskaavan valmistuttua.

Valmisteilla oleva alueidenkäyttölain (132/1999, AKL) sisällöllinen uudistaminen voi tuoda muutoksia yhteisen yleiskaavan asemaan suunnittelujärjestelmässä, erityisesti suhteessa maakuntakaavaan. Syksyllä 2024 julkisuuteen tulleen lakiluonnoksen mukaan maakuntakaavaa kehitettäisiin aiempaa yleispiirteisempään suuntaan ja samalla kuntien yhteisen yleiskaavan ohjausvaikutusta vahvistettaisiin suhteessa pienialaisempiin yleiskaavoihin. Lakivalmistelua on syytä seurata tarkkaan ja huomioida säännösmuutokset.

Maankäytön keskeisten tarpeiden määrittelyssä on syytä ottaa huomioon ajassa liikkuvat laajat yhteiskunnalliset tavoitteet ja ilmiöt. Tätä kaavaa laadittaessa on välttämättä reagoitava ilmastonmuutokseen, energiamurrokseen, puhtaaseen siirtymään erityisesti teollisessa toiminnassa, luonnon monimuotoisuuden haasteeseen ja ennallistamisasetuksen normiohjaukseen sekä huoltovarmuuden kysymyksiin.

Työpaikka- ja teollisuusalueiden kehittäminen sekä monipuolisten yritystonttien saatavuus houkuttelevat uusia investointeja ja työvoimaa.

Työpaikka- ja teollisuusalueiden kehittämisellä on kiinteä yhteys uusiutuvaan energiantuotantoon ja energiaverkkoihin. Voiko näitä kahta päätavoitetta erottaa toisistaan? Uusi teollinen toiminta näyttäisi edellyttävän erityisesti kapasiteetiltaan riittävää ja toimintavarmaa sähköverkkoa, jossa jaetaan kestävästi tuotettua energiaa. Olisi tunnistettava yritystoiminnan tarpeita maakuntaa laajemmin, valtakunnallisesti ja ehkä kansainvälisestikin. Millaista teollisuutta ja työpaikkoja alueelle pyritään houkuttelemaan, ja mitä ovat seudun vahvuudet tässä?

Samalla on syytä nähdä, että valtaosa teollisesta toiminnasta ja työpaikoista tulee jatkossakin sijoittumaan olemassa oleville alueille. Sekä uudesta että vanhasta on huolehdittava. Kuinka uudistetaan olemassa olevia työpaikka-alueita?

Monipuolisten yritystonttien saatavuus tarkoittanee, että yrityksille olisi olemassa laajahko tarjonta tontteja, jotka on nopeasti otettavissa käyttöön. Tämä tarkoittaa käytännössä pitkälle vietyä valmistelua maanhankintaa, asemakaavoitusta, yleisten alueiden suunnittelua ja ehkä toteutustakin. Vähintäänkin on kunnan omistuksessa olevan kaavoitetun tonttivarannon oltava suuri, ja kuntien budjeteissa on oltava nopeasti käytettävää liikkumavaraa toteutustoimiin, että tontit saadaan luovutuskuntoon kuukausissa, ei vuosissa. Varautuminen edellyttää taloudellista sitoutumista – kuinka se tehdään, onko siihen varaa ja riittääkö sietokyky epäonnistumisille?

Uusiutuvan energiantuotannon ja puhtaan siirtymän kautta edistetään kestävästä kehitystä ja vahvistetaan alueen kilpailukykyä.

Itä-Suomi on jäänyt puhtaassa siirtymässä takamatkalle, tunnetuista syistä. Vaikuttaa siltä, että ensinnäkin seudun on tehtävä entistä enemmän ja muita seutuja työtä pysyäkseen kilpailukykyisenä ja toiseksi seudun kilpailukyky on entistä vähemmän sen omien päätösten ja tekojen varassa. Tilanne ei ole helppo. Minkä kaiken täytyy muuttua, että seutu olisi nykyistä kiinnostavampi investoinneille? Mikä kaikki on seudun itsensä ratkaistavissa, missä asioissa tarvitaan vaikuttamista kansalliseen päätöksentekoon? Ja tämän suunnittelutehtävän kannalta; mihin voidaan vaikuttaa maankäytön suunnittelulla ja nimenomaisesti tällä seudun yleiskaavalla?

Kestävän kehityksen mainitseminen tavoitteessa kilpailukyvyn kanssa on tarpeellinen rinnastus. Käsitteenä *kestävä kehitys* on jo iäkäs. 1980-luvun lopulla julkaistussa Brundtlandin komission raportissa määriteltiin kestävä kehitys sosiaalisesta, taloudellisesta, ympäristöllisestä ja kulttuurisesta näkökulmasta. YK:n Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteita on yhteensä 17 ja alatavoitteita 169 (Kestävä kehitys | Suomen YK-liitto). Käsitteen sisältö on monipuolistunut ja elää vahvasti ajassa. Uusi haaste on uusiutuvan energiantuotannon ja puhtaan siirtymän hankkeiden kestävyys, mikä ei ole itsessään selvää, vaikka niillä julkilausutusti tavoitellaankin erityisesti myönteisiä ilmastovaikutuksia.

Suunnitelmallisen uudisrakentamisen ja eheän yhdyskuntarakenteen myötä tuetaan nykyistä palveluverkkoa, ja parannetaan liikennejärjestelmän toimivuutta.

Tämä tavoite tarkoittanee sitä, että jatketaan edelleen Joensuun seudun yleiskaava 2020:n mukaista nykyisten taajamien ja joukkoliikenteen laatukäytävien painottamista uusien asuinalueiden sijoittamisessa. Yhteiskunnallinen ilmapiiri täydennysrakentamista kohtaan on menneiden 20 vuoden kuluessa

muuttunut eikä täydentämishankkeiden edistäminen ole yhtä helppoa kuin aiemmin – jos se on koskaan ollut helppoa.

Täydennysrakentamisen edut, jotka tavoitteessakin mainitaan, eivät ole kadonneet minnekään. Myöskään kaupungistumisen trendi ei ole katkennut, mikä tarkoittaa, että täydennysrakennuskohteiden kysyntä jatkuu. Suomessa vuonna 2022 valmistuneista uusista asunnoista 95,9 % sijoittui asemakaava-alueille (Lähde: SYKE, Liiteri). Pohjois-Karjalassa vastaava luku oli 87,7 %. Haja-asutus ei siis trendaa, vaikka mediasta voisi päätellä muuta. Toki alueellista hajontaa on. Uuden normiperusteisen haasteen kaupunkien täydennysrakentamiselle tuo EU:n ennallistamisasetus, jonka kansallinen soveltaminen on kuitenkin vasta valmisteilla.

Liikennejärjestelmän toimivuus täydennysrakentamisen kontekstissa tarkoittanee joukkoliikenteen potentiaalisten käyttäjien lisääntymistä ja olemassa olevan liikenneverkon ja liikennepalveluiden käytön tehostumista. Kääntöpuolena voi olla tarve investoida keskeisten väylien liikenteen sujuvuuteen ja laatutasoon niiden käytön lisääntyessä.

Seudun vahvuutena näyttäytyvät monipuoliset ja houkuttelevat asuinalueet, joilla korostuvat elämisen helppous ja asumisen laatu.

Tavoitteessa nostetaan esille käsitteitä, jotka näyttäytyvät eri ihmisryhmille eri tavalla houkuttelevina tai luotaantyöntävinä. Avainsana tässä lienee monipuolisuus, koska asuinalueen houkuttelevuus, elämisen helppous ja asumisen laatu määritellään todennäköisesti eri tavoilla, vastaajan subjektiivisista mieltymyksistä käsin.

Mitä ovat asumisen vahvuustekijät? Luonnonläheisyys, ruuhkattomuus, väljyys? 15 minuutin kaupunki – työ, palvelut, harrastukset ja luonto enintään 15 minuutin etäisyydellä? Sen verran suuri väestöpohja, että palvelu- ja harrastusvalikoima on kilpailukykyinen? Yhdyskunta, joka on sopeutunut ja varautunut ilmastonmuutoksen vaikutuksiin kuten taajamatulviin ja lämpösaarekeilmiöön? Lähiviheralueet ja kaupunkivihreä?

Monipuolisuutta pitäisi pystyä tarjoamaan kuitenkin sekä sisällöltään että määrältään todelliseen kysyntään ja ihmisten todellisiin preferensseihin pohjautuen. Ei siis riitä, että ylipäättään tarjotaan erilaisia asumisen vaihtoehtoja. Tarjonnan pitää vastata varsin hyvin kysyntää, koska kunnilla tuskin on kykyä ottaa tässä suuria taloudellisia riskejä siten, että tuotettaisiin tontteja, jotka eivät vastaa todellista kysyntää. Voiko asumisen kysynnän historiasta oppia? Onko tarjolla perusteltuja näkemyksiä asumisen kysynnän suuntautumisesta tulevaisuudessa?

Joensuun seudun yleiskaava 2020:n asuntotuotannon tavoitteeksi asetettiin korkea pientalo- ja rivitalo-asuntojen määrä. Näiden toteuma jäi vuosina 2006–2020 alle puoleen tavoitellusta. Samalla kerrostalo-asuntojen toteuma oli tavoiteltuun nähden melkein kaksinkertainen. Tavoitteisiin päästiin tai ne ylitettiin kaupunkimaisilla alueilla kun taas lähes kaikkialla näiden ulkopuolella tavoitteet jäivät saavuttamatta. To-teutumatiedot antavat luotettavampaa tietoa kysynnän suuntautumisesta kuin esimerkiksi asumistoiveisiin liittyvät kyselyt, vaikka niilläkin on toki oma merkityksensä.

Ympäristön, luonnon monimuotoisuuden ja maatalouden huoltovarmuuden huomioiminen varmistavat, että Joensuun seutu on myös tulevaisuudessa elinvoimainen ja vetovoimainen.

Onko tässä tavoitteessa itse asiassa kysymys seudun elinvoimasta ja vetovoimasta – tulevaisuudessa – jolloin itse asiassa puhutaan varsin samoista asioista kuin kolmannessa päätavoitteessa? Vai onko painotus *varmistamisessa*, eli halutaanko asettaa nimenomainen tavoite seudun kyvylle sietää

poikkeusoloja? Tässä yhteen tavoitteeseen on koottu kolme keskenään aika erilaista näkökulmaa, joiden sisältöä voisi yrittää avata hieman enemmän.

Mitä kaikkea tarkoitetaan ympäristön huomioimisella? Sana ”ympäristö” on merkitykseltään erittäin laaja ja siksi vaikeasti konkretisoituva. Ympäristön terveellisyys ja puhtaus ympäristönsuojelullisessa merkityksessä? Ympäristön laatu muissa suhteissa, esimerkiksi virkistyskäytössä, visuaalisena ja kokemuksellisenä asiana, kulttuuriympäristönä? Ympäristö suhteessa ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutukseen? Näillä on vahva linkitys alueen elinvoimaisuuteen ja vetovoimaan tulevaisuudessa.

Luonnon monimuotoisuus on tähän kirjatusta seikoista yksiselitteisin, vaikka senkin merkitys on laaja.

Näkymä huoltovarmuuteen on korostunut viime aikoina. Tavoitteessa nostetaan esiin nimenomaan maatalouden huoltovarmuus – tarkoitetaanko ruuantuotannon ja muun maataloustuotannon jatkuvuuden turvaamista? Ovatko muut huoltovarmuuden näkökulmat tarkoituksellisesti poissa? Laaja-alainen huoltovarmuus korostuu nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa. Huoltovarmuuskeskuksen mukaan *keskeisin tavoite on turvata kriittisten infrastruktuurien, tuotannon ja palveluiden toimivuus, jotta väestön, talouselämän ja maanpuolustuksen välttämättömimmät perustarpeet pystytään täyttämään kaikissa olosuhteissa*. Huoltovarmuuteen liittyvän tavoitteen asettamisessa olisi jälleen arvioitava sitä, mikä merkitys laadittavalla kaavalla on seudun huoltovarmuuden kannalta.

Teema 1: Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt

(viisi alatavoitetta)

Asuntotuotantoa koskeva alatavoite tasapainoilee taajamien täydennysrakentamisen ja haja-asumisen välillä. Tilanne on tuttu, koska suunnittelualue koostuu hyvin erilaisista osista, asumisen tavat ovat moninaiset ja kuntien lähtökohdat ja tavoitteet erilaiset.

Täydennysrakentamisen tavoitteen ylläpitäminen on olennaista useasta syystä – paitsi asumisen kysynnän, yhdyskuntarakenteen taloudellisuuden ja maankäytön tehokkuuden myös palveluiden, harrastusten ja työpaikkojen helpon saavutettavuuden kannalta. Uuden mausteen täydennysrakentamiseen tuo EU:n ennallistamisasetus ja laadittava kansallinen ennallistamissuunnitelma; mitä nämä tulevat tarkoittamaan taajamaympäristöjen ja meillä erityisesti Joensuun kantakaupungin osalta? Lähivirkistykseen käytettävien alueiden turvaaminen osana terveellistä, viihtyisää ja ilmastokestävää asumisympäristöä tulee korostumaan joka tapauksessa nähtävissä olevassa tulevaisuudessa.

Täydennysrakentamisen ja kaupunkivihreän tavoitteet ovat peruslähtökohdiltaan keskenään ristiriidassa, ja on olennaista löytää osuva tasapaino näiden tavoitteiden toteuttamisessa.

Yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle pitää jättää tilaa. Kaikkea uutta rakentamista ei voi sijoittaa jo ennestään ihmistoiminnan käytössä oleville alueille.

Hajarakentamisessa paine kohdistuu erityisesti ranta-alueille. Se on selvästi merkittävämpää kuin kylärakentaminen. Haja-asumisen ja rantarakentamisen ohjauskeinoja olisi pohdittava niin, että tavoiteltaisiin kuntien yhteistä linjausta. Joka tapauksessa asumisen väljyys ja luonnonläheisyys on yksi seudun vetovimatekijöistä, joka tulee vaikuttamaan seudun yhdyskuntarakenteen kehittymiseen siinä kuin kaupungistumiseen liittyvät vetovimatekijätkin. Kohtuullisella vaivalla mitattava seikka voisi olla asuntojen uudisrakentaminen asemakaavoitettujen alueiden ulkopuolelle, vastinparinaan luonnollisesti rakentaminen kaava-alueille.

Voimassa olevan seudun kuntien yhteisen yleiskaavan tavoitteeksi asetettiin merkittävä väestönkasvu, joka toteutuikin varsin hyvin. Kasvu kohdistui käytännössä ydinkaupunkiseutuun samalla kun

reunempien alueiden väkimäärä väheni. Suunnittelualueeseen sisältyy edelleen sekä kasvavia että taantuvia alueita, ja alueet ovat väestörakenteeltaankin eriytyviä.

Nyt tavoitteeksi esitetään väkimäärän säilyttämistä, mikä voi olla realismia, mutta onko tavoite yhden-suuntainen esitettyjen teollisuutta ja työpaikka-alueita koskevien tavoitteiden kanssa? Toki väestönkasvun tavoittelun ei sinänsä pidä olla itseisarvo. Väestönkasvun pitää perustua mahdollisuuksiin luoda hyvät asumisen ja elämisen olosuhteet ja tarjota todellisia mahdollisuuksia työpaikkojen ja yritystoiminnan lisäämiseen. Toisaalta on kyllä käynyt selväksi, että seutujen ja alueiden elinvoimaa mitataan raadollisesti väestömäärällä ja väestömuutoksella. Samalla voi varmastikin todeta, että Joensuun seudulla eivät väestönkasvu ja elämisen laatu ole mitenkään toisilleen vastakkaisia tavoitteita.

Alatavoite 5 pitää muotoilla uudestaan. Tavoitetta kirjoittaessa on ajatus selvästi katkennut.

Kulttuuriympäristöjen osalta keskeistä on turvata arvokkaiden kulttuuriympäristöjen olemassaolo ja säilyminen. Voisi olla hyvä avata sitä, millaiseen ohjausvaikutukseen kaavalla pyritään kulttuuriympäristöjen osalta. Skaala voi olla tässä laaja, ja se voi ylittää suositus- ja informaatioluonteisista alueellisista merkinnöistä sitovasti asemakaavoitusta ohjaaviin suojelumerkintöihin. Vähimmäisvaatimus lienee muissa yhteyksissä tehtyjen arvoitusten huomioiminen yleiskaavassa. Näitä ovat valtakunnalliset inventoinnit (RKY, VAMA, VARK), maakuntakaavoissa esitetyt alueet sekä kuntakaavojen ja kuntien tekemien inventointien tulokset. Sitovasti eri tavoin suojeltujen yksittäisten rakennuskohteiden määrä on suuri ja siksi haastava. Niiden osoittamisella olisi kuitenkin sitovasti ohjaava vaikutus tilanteissa, joissa asemakaavaa laaditaan tai muutetaan.

Alatavoite 5:een on sisällytetty myös rakentamattomat luonnonympäristöt, joiden sopivampi paikka voisi olla jossain toisessa teemassa (teema 5?). Rakentamattomiin luonnonympäristöihin kohdistetun tavoitteen ohella olisi hyvä nostaa esiin tavoitteita erilaisille viherympäristöille, joilla on merkitystä mm. lähivirkistyksen, hulevesien ja kuumuusriskien hallinnan kannalta.

Teema 6:n tavoitteissa tuodaan maisemat ja kulttuuriympäristö uudelleen esille, vähän eri näkökulmalla. Johdonmukaistaminen olisi paikallaan.

Teema 2: Liikennejärjestelmä, liikenneinfrastruktuuri ja liikkuminen (viisi alatavoitetta)

Liikkumisen tavoitteet ovat suoraa jatkumoa voimassa olevan seudun yleiskaavan tavoitteille. Ne tukevat edellytyksiä henkilöautoilulle vaihtoehtoisten liikennemuotojen käytölle.

Joukkoliikenteen laatukäytäviä koskevan tavoitteen voisi tässä teemassa muotoilla liikennelähtöiseksi eikä täydennysrakentamislähtöiseksi, kuten nyt on kirjattu. Asiat toki liittyvät toisiinsa, mutta laatukäytävien varren täydennysrakentamistavoite on jo kirjattu edelliseen teemaan. Myös matkaketjut (alatavoite 5) liittyvät kiinteästi joukkoliikenteeseen. Voisiko joukkoliikenteeseen muotoilla vain yhden tavoitteen?

Liikenneinfraa koskevat alatavoitteet 1 ja 4 olisivat myös muotoiltavissa yhdeksi tavoitteeksi. Olisi myös harkittava, onko tarkastelu tai tunnistaminen riittävän haastava tavoite – pitäisikö kirjata, mitä tunnistamisen pohjalta olisi tavoiteltava? Voisi olla eduksi todeta alatavoitteiden 1 ja 4 olevan moottoriajoneuvoliikenteen tavoitteita. Tällä selvennettäisiin sitä, että tavoitteita pyritään asettamaan tasapainoisesti eri kulkumuodoille.

Liikkumisen tavoitteissa ei tuoda esille liikenteen käyttövoimamurrosta. Asiaa lienee syytä harkita – jos ei ole jo harkittu – vaikka sillä ei ole merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi kaupunkirakenteeseen tai liikenneverkkoon.

Teema 3: Energiamurros, energiainfrastruktuuri ja energia (viisi alatavoitetta)

Tämän teeman yhteydessä olisi ehdottomasti hyödyksi tuoda esille yleistasoisen Joensuun energiaselvityksen (2024) olemassa olo ja kuvata muutamalla virkkeellä sen tarkoitus ja sisältö. Selvitys antaa tavoitteille kiinteämmän pohjan ja ohjaa kiinnostuneet lukemaan itse selvityksen.

Energiamurros on olemassa olevaa todellisuutta; se on juuri nyt käynnissä. Sitä ei voinut ennakoida laadittaessa voimassa olevaa seudun yleiskaavaa. Myös tämän kaavan tavoitevuosi on tästä näkökulmasta kaukana – energiamurroksen tulevaa kehitystä on vaikea ennakoida, vaikka tällä hetkellä suunta näyttää varsin selvältä. Samalla kun tehdään nyt välttämättömiltä näyttäviä ratkaisuja, on jätettävä joustoa kaikelle, mitä tapahtuu ennakkoinnista ja suunnittelusta huolimatta. Puhtaan energian tuotanto vaatii paljon maa-alaa ja se kilpailee tilasta erityisesti maa- ja metsätalouden kanssa. Myöskään näiden maankäyttömuotojen painoarvo ei suinkaan ole vähenemässä, useastakin syystä.

Puhtaaseen siirtymään ja energiamurrokseen liittyvä alatavoite 2 on varsin kunnianhimoinen sisällöltään. Alueiden esittäminen tavoitteeseen kirjatulla jaotellulla on haastavaa. Kun tätä teemaa lähdetään viemään kaavakartalle, voi olla tarpeen harkita aluevarausten esittämistä sisällöltään yleisemällä tasolla. Itse asiassa alatavoitteet 1 ja 2 voisivat olla yhdistettävissä, koska niissä käsitellään samoja tavoitteellisia aluevarauksia. Erona näyttäisi olevan lähinnä koko ja käyttötarkoituksen esittämisen tarkkuus.

Energiaverkkojen osalta valmius osoittaa johtokäytäviä kaavakartalla lienee varsin hyvä, kun maakunnallisestikin asiaa on selvitelty ja Joensuun kantakaupungin suurjänniteverkon vahvistamisen suunnittelu on pitkällä. Joensuun energiaselvitys ei näytä sisältävän sellaisia seudullisia tarpeita, jotka eivät olisi olleet jo tiedossa.

Energiamurroksen ilmastokestävyyden varmistamiselle ei ole asetettu tavoitetta. Muutoksen kokonaiskestävyyden varmistaminen olennaista, kun energiamurroksella nimenomaisesti pyritään ilmastohyötyihin, positiivisten talousvaikutusten ohella. Tämä tarkoittaa sen arvioimista, millaisia ilmastovaikutuksia puhtaan siirtymän ja puhtaan energian hankkeiden toteuttamisella on, kun huomioidaan, millaista maankäyttöä nämä hankkeet korvaavat ja mitä ovat hankkeiden elinkaaren aikaiset ilmastovaikutukset kokonaisuutena. Tätä koskevassa arvioinnissa on luonnollisesti pysyttävä kaavan suunnittelutarkkuutta vastaavassa yleispiirteisessä tarkastelutasossa. Arviointi edellyttäne voimakasta yksinkertaistamista, kun ei voida ennakoida, millaisina hankkeet lopulta toteutuvat.

Onko hajautetun energiantuotannon ja -varastoinnin tavoite sellainen, että se lopulta tulisi näkymään merkintöinä tai aluevarauksina laadittavalla kaavakartalla tai edes määräyksissä? Tavoite voi olla hyvä ja perusteltu esimerkiksi huoltovarmuuden näkökulmasta, mutta ei välttämättä edellytä sisältöä koko seutua käsittelevään yleiskaavaan. Jos todetaan, että laadittavaan yleiskaavaan ei tästä jäisi jälkeä, kuuluisiko tavoite johonkin muuhun yhteyteen tai voisiko sen ajatella sisältyvän huoltovarmuutta koskevaan yleisempään tavoitteeseen?

Yhteiskunnan sähköistymisen vaikutuksia aluerakenteeseen on tarkasteltu Joensuun energiaselvityksessä. Näkyvimpiä asioita ovat sähkön kantaverkon vahvistaminen, johon on varauduttava yleiskaavassa merkinnöin ja määräyksin, sekä puhtaan energian tuotannon mahdollistaminen, mikä samoin vaatii aluevarauksia tai vähintäänkin sanallisia määräyksiä. Näihin liittyvät tavoitteet on käsitelty aiemmissa teemoissa ja ne kattavat keskeiset yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset ja suunnittelua edellyttävät seikat. Mitä muuta yleiskaavassa huomioitavaa jää näiden tarpeiden ulkopuolelle? Tarkoitetaanko tällä kirjauksella sähköverkon ja energiaomavaraisuuden lisääntymisen tuottamaa hyötyä

seudun elinvoimalle, ja sitä kautta syntyvää kasvupotentiaalia ja seudun suhteellisen aseman vahvistumista valtakunnassa vai mitä? Tavoite kaipaa selventämistä.

Teema 4: Elinkeinot, teollisuus ja työpaikat (viisi alatavoitetta)

Tämän teeman tavoitteet ovat osaksi päällekkäisiä energiamurroksen tavoitteiden kanssa. Keihäänkärki lienee uudenlaisen puhtaaseen siirtymään perustuvan elinkeinotoiminnan mahdollistaminen, joten tavoitteiden yhdistämistä voisi harkita. Puhtaaseen siirtymään liittyviä tavoitteita ovat ainakin tulevaisuuden teollisen toiminnan ja työmarkkinoiden ennakointi ja varautuminen T/kem-tonttikysyntään. Yhteinen otsikokin yhdistetyille teemoille varmaan löytyisi.

Olemassa olevien työpaikka- ja teollisuusalueiden vetovoiman hyödyntäminen on erittäin kannatettavaa. Työpaikkatonttikysyntää kohdistuu alueille, jotka ovat vakiintuneita, joilla on monipuolista toimintaa ja joilla eri yritykset voivat hyötyä toistensa läheisyydestä. Näiden alueiden laajentamisen tavoittelemisen ohella voisi harkita niiden täydennysrakentamista. Näin voitaisiin tehostaa olemassa olevien liikenne- ja teknisten verkkojen käyttöä ja vähentää tarvetta avata kokonaan uusia alueita työpaikkakäyttöön. Tosin täydennysrakentaminen ei sovi täysin uusille ja laajoja maa-alueita tarvitseville toiminnoille.

Maa-ainestavoitetta olisi syytä täydentää. Luonnokseen kirjattu tavoite tuo esiin vain käyttäjänäkökulman. Olisi huomioitava myös se, mitä vaikutuksia maa-ainesten ottamisella on ja millä tavalla ainesten oton haitallisia vaikutuksia pitää rajoittaa ja lieventää. Monipuolisempi maa-ainesten ottamisen tavoite rinnastaisi yhdyskuntien maa-ainesten tarpeet, ympäristön kantokyvyn erityisesti pohjavesien osalta ja luonnon monimuotoisuuden.

Joensuun seudulla maa-ainesvarat sijaitsevat varsin lähellä käyttökohteita. Lyhyet kuljetusmatkat ovat sekä edullisia että ilmastoystävällisiä. Ottamisessa on kuitenkin jo syntynyt ympäristön laadun ongelmia, mitkä voivat vaikuttaa hyvälaatuisen pohjaveden saatavuuteen, maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen. Perusteltu yleiskaavatavoite voisi olla maa-ainesten kestävä ottaminen, viitaten mm. aiemmin kirjoitettuun pohdintaan kestävyys käsitteestä. Tämän tyyppinen muotoilu sisältäisi myös ilmastonäkökulman, minkä voisi halutessaan myös kirjoittaa auki.

Teema 5: Luonto, viheralueet ja ilmasto (viisi alatavoitetta)

Kaikki tämän teeman tavoitteet ovat tärkeitä Joensuun seudun ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustavoitteiden kannalta.

Tavoite 2 on muotoiltu siten, että Joensuun kantakaupungin viherrakenteen runko muodostetaan Joensuun viherkaavan (2025) ratkaisujen pohjalle. Tavoitteen kirjoitusasiasta saa käsityksen, että viherkaava sisällytettäisiin sellaisenaan Joensuun seudun yleiskaavaan. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista vaan myös viherkaavan sisältöä on voitava tarkastella kriittisesti, samalla kun sen olennainen ja aikaa kestävä sisältö otetaan laadittavan kaavan lähtökohdaksi. Viherkaavassa esitetty viheralueiden jaottelu erilaisiin tyypeihin on hyvä ja käytännönläheinen lähtökohta.

Viheraluateeman rinnalla kulkee rakentamisen teema. Tavoitteiden selkeyden kannalta olisi hyvä, että nämä sijoitettaisiin eri teemoihin. Realistinen ja ratkaisuhakuinen lähestymistapa taas edellyttäisi näiden teemojen käsittelemistä rinnakkain ja yhtäaikaaisesti. Viheralueita ei ole syytä sulkea kategorisesti rakentamisen ulkopuolelle vaan priorisoida niitä mm. virkistyskäyttö-, maisema- ja monimuotoisuusarvojen perusteella, jolloin mahdollistetaan vähäarvoisempien viheralueiden käyttö rakentamiseen. Tavoitteiden pitää antaa sijaa intressivertailuille – alueiden ominaisuuksien ja käyttötarpeiden pohjalta on voitava tehdä edullisuusvertailuja ja intressivertailuja.

Alatavoitteet 3 ja 4 liittyvät ilmastonmuutokseen. Kaavan ilmastovaikutusten laskemisen sijaan olisi parempi puhua ilmastovaikutusten arvioimisesta, koska kaikki vaikutukset eivät ole suoraan laskettavissa. Myös sanallista arviointia kokonaisilmastovaikutuksista (hillintä ja sopeutuminen) tarvitaan. Arvioinnin tulosten tulisi myös näkyä lopullisessa kaavaratkaisussa, siten että kaava toteutetaan ilmastokestävasti ja sen haitallisia ilmastovaikutuksia lievennetään. Ilmastovaikutusten mittariksi on esitetty kasvihuonekaasupäästöjen kokonaismäärää. Harkittavaksi voisi ottaa myös hiilinielujen ja -varastojen määrää ja näiden muutosta, koska tällä on suora yhteys maankäytön muutoksiin.

Yksi tavoite on liitetty EU:n ennallistamisasetukseen. Asetuksen sijaan voisi olla parempi kytkeä tavoite kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan, jolla ohjataan sitä, kuinka asetusta sovelletaan Suomessa. Ennallistamissuunnitelma laaditaan kesään 2026 mennessä. Laadintaa on syytä seurata, koska suunnitelmaan tulee todennäköisesti sellaista sisältöä, jolla on yleiskaavoitustakin ohjaavaa vaikutusta ainakin ydinkaupunkiseudun osalta.

Ympäristöministeriön ennallistamisasetusta koskevan verkkosivun mukaan *”Kaupunkivihreän osuutta ja latvuspeitteisyyttä koskevilla tavoitteilla pyritään parantamaan luonnon monimuotoisuuden lisäksi ilmastomuutokseen sopeutumista. Kaupunkiympäristöissä pyritään lisäämään varjostusta ja haihtuvuutta sekä esimerkiksi sade- ja tulvavesien imeytyspintoja. Asetuksen kohteena olevien kaupunkialueiden viherpeitteisyyden tulee säilyä yli 45 prosentissa ja latvuspeittävyiden yli kymmenessä prosentissa kaupunkien taajama-alueen pinta-alasta valtakunnallisella tasolla mitattuna vuoteen 2030 asti. Vuodesta 2030 alkaen kaupunkivihreää valtakunnan tasolla ja latvuspeitteisyyttä kullakin kaupunkialueella tulee kasvattaa kohti kunkin jäsenvaltion itse asettamaa, tyydyttävää tasoa.”* (Ennallistamisasetus - Ympäristöministeriö)

Tämän teeman tavoitteita ja mittareita olisi syytä säätää niin, että edellä mainitut käsitteet *”kaupunkialueen viherpeitteisyys”* ja *”kaupunkien taajama-alueen latvuspeitteisyys”* olisivat mukana, ehkä keskeisinä käsitteinä ja mittareina. Nämä tulevat todennäköisesti sisältymään kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan, ja niiden laskentatapa tarkentuu suunnittelun edetessä. Määrällisten tavoitteiden asettaminen juuri nyt on vaikeaa, enintään niitä voinee suhteuttaa ennallistamissuunnitelmaan (*”...vähintään kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa esitettävällä tasolla?”*).

Tavoitteissa viitataan ekologiseen kompensaatioon. Tällä tarkoitettaneen luonnonsuojelulain (9/2023, LSL) 11 luvun mukaista vapaaehtoista ekologista kompensaatiota. Tämä pitäisi sanoa selvästi, jos sitä tarkoitetaan.

Tavoitteessa ja mittarissa mainituilla kompensaatioalueilla tarkoitettaneen niin sanottua *hyvitysaluetta* eli aluetta, jolla toteutetaan LSL 99 §:n tarkoittamia hyvittäviä toimenpiteitä, joilla taas korvataan luonnonarvojen heikennykset toisella alueella (*heikennysalue*). Tavoitteen sisältöä pitäisi täsmentää. Tarkoitetaanko, että yleiskaavan yhteydessä arvioidaan jo karkealla tasolla menetettävät luonnonarvot ja osoitetaan samoin yleisellä tarkkuustasolla ne hyvitysalueet, jotka tarvitaan heikennysten kompensoimiseen? Vai pyritäänkö vain osoittamaan hyvitysalueiksi soveltuvia alueita, joita aikanaan hyödynnetään tarpeen mukaan ekologiseen kompensaatioon? Tarkoitettiinpa ensimmäistä tai jälkimmäistä, alueiden uskottava osoittaminen yleiskaavassa edellyttää erillisen asiantuntijaselvityksen laatimista ja tiiviitä neuvotteluja hyvitysalueiden maanomistajien kanssa. Jos tähän pyritään, on työhön varattava riittävästi resursseja.

Teema 6: Maa- ja metsätalous, maisema-alueet ja virkistys (viisi alatavoitetta)

Teema 6:n tavoitteissa tuodaan uudestaan esille maisemiin ja kulttuuriympäristöön liittyviä tavoitteita, joita käsitellään myös teemassa 1, sekä virkistyskäyttöön, viheryhteyksiin ja ekologiseen kompensaatioon liittyviä tavoitteita, joita käsitellään ensisijaisesti teemassa 5. Näkökulmat ovat toki vähän erilaiset,

mutta olisiko kuitenkin hyvä yhdistää samaa asiaa koskevat tavoitteet aina saman teeman alle? Myös matkailuun liittyvien tavoitteiden oikeaa sijaintia voisi vielä pohtia olisiko se kuitenkin elinkeinotoiminnan yhteydessä?

Maa- ja metsätalousteeman yhteyteen voisi olla mahdollista koota huoltovarmuuteen liittyvät näkökulmat laajemminkin ja ehkä myös maaseutu-, ranta- ja kyläalueille rakentamisen teemat. Tämä ehkä vaatisi otsikoinnin muuttamista. Sen sijaa metsätalousteeman yhteyteen on vaikeaa yhdistää ekologisin perustein muodostettavia viherkäytäviä. Metsälaki ei anna tälle tukea eikä alueidenkäytön päätöksillä pystytä ohjaamaan vaikuttavasti ekologisten käytävien muodostamista metsätalousalueille. Kaavalla voidaan osoittaa alueita metsätaloudelle sekä turvata metsätalousalueiden ja muiden viherpeitteisten alueiden jatkuvuutta suhteessa rakennettaviin alueisiin, mutta vaikuttavaa laadullista kaavaohjausta ei ole mahdollista kohdistaa metsätaloustyöskäyttöön varattaviin alueisiin.

Vastine: *Pää tavoitteiden suhdetta teemoihin ja niiden alatavoitteisiin avataan tarkemmin tavoite- ja rakennemalliasiakirjassa. Yleisesti voi kuitenkin todeta, että pää tavoitteet ovat hieman abstrakteja ylätason tavoitteita, kun taas alatavoitteilla pyritään antamaan kaavan tarkkuustason kannalta jo suunnittelua mahdollisimman hyvin ohjaavia konkreettisiakin toimia. Täten myöskään pää tavoitteita ei ole tarkoituksenmukaista varsinaisilla mittareilla mitata, vaan niiden toteutumista pystytään arvioimaan alatavoitteiden toteutumisen kautta. Myös erillisessä toteumaraportissa on selvitetty edellisen yleiskaavan toteumaa. Tämäkin julkaistaan kaavan verkkosivuilla. Toteumaa on pääpiirteittäin avattu myös kaavan tavoitetyöpajoissa.*

Tavoitevuoden siirtämisestä eteenpäin on myös keskusteltu. Kaava on edelleen voimassa myös tavoitevuoden saavuttamisen jälkeen. Kaavassa voidaan myös osoittaa merkintöjä, jotka koskevat tavoitevuoden jälkeistä aikaa. Tarpeeksi lähellä oleva tavoitevuosi pakottaa myös jatkossakin uudistamaan ja päivittämään kaava ja näkemyksiä seudun kehityksestä. Vuosi 2040 on myös sama kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa. Myös maailman ja yhteiskunnan nopea kehitys puoltaa lähempänä olevaa tavoitevuotta.

Kaavan yleisiä tavoitteita koskevat kommentit on huomioitu ja tavoitteita niiden perusteella hienosäädetty.

Kaavan rakennemallivaiheen aikana tullaan tutkimaan erilaisten teollisuus- ja työpaikka-alueiden sijoittumista Joensuun seudulla ja pohtimaan mitkä meidän vahvuudet tämän osalta ovat. Tässä kaavatyössä on tarpeellista tunnistaa uudistumiselle parhaiten ja huonoiten soveltuvat olemassa olevat työpaikka-alueet, ja pohtia näiden osalta oikeanlaiset kaavamerkinnot.

Asuinalueita koskevaa tavoitetta on muutettu. Asumisen ja asuinalueiden houkuttelevuutta on tutkittu keväällä aikana jakelussa olleen kyselyn myötä. Kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään näiden eri ihmisryhmien arvojen tarkemmassa arvioinnissa. Joensuun kaupunki on myös ottanut käyttöön Aluepuntari-sovelluksen, jolla voidaan tutkia asumisen kysynnän ja tarjonnan nykytrendejä. Myös edellisen yleiskaavan toteuman arviointi monenlaisine tilastollisine ja paikkatietoanalyyseineen toimii yhtenä tärkeänä lähtökijänä.

Täydennysrakentamisen ja kaupunkivihreän ja -luonnon yhteensovittaminen on varmasti yksi kaavaprosessin (ja yleisesti kaavoituksen) haastavimpia kokonaisuuksista. Oikeaan tasapainoon näiden kahden välillä pyritään tunnistamalla parhaiten täydennysrakentamiseen soveltuvat alueet kuten myös arvokaimmat lähiluonnon kohteet.

Rakennetun kulttuuriympäristön nykyisellään arvokkaiksi tai suojelluksi osoitetut kohteet todetaan tässä yleiskaavassa. Myös jonkinlainen kohteiden inventointi ja päivitys on käynnissä. Rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva tavoite löytyy myös yhdyskuntarakenteen teeman alta, sillä siihen liittyvät asiat ovat tiukasti kytkettyjä em. täydennysrakentamisen lisäämisen kanssa. Teema 6:ssa esiintyy tavoite arvokkaisiin kulttuurimaisemiin liittyen. Tämä teemakokonaisuus liittyy eniten haja-asustusalueen suunnittelukysymyksiin.

Joukkoliikenteen laatukäytäviin liittyvää tavoitetta on lausunnon perusteella muokattu. Yleisesti joukkoliikenne on keskeinen kuntien ohjauksessa oleva kokonaisuus, joten sen on perusteltua esiintyä useammassakin tavoitteessa. Liikennettä koskevien tavoitteiden 1 ja 4 tavoitetaso on riittävä, sillä kaavassa tuskin pystytään ottamaan kantaa konkreettisiin kehittämistoimiin. Energiaa koskevissa tavoitteissa on huomioitu yhteiskunnan sähköistymisen vaikutukset aluerakenteeseen.

Kaavan tavoite- ja rakennemalliraportissa tullaan kytkemään energiaan liittyvät kokonaisuudet vahvasti valmistuneeseen energiainfraselvitykseen. Energiainfraselvitystä on monissa tilaisuuksissa esitetty ja se löytyy avoimesti luettavana kaavan verkkosivuilta. Kaavaratkaisuissa tullaan huomioimaan riittävä joustavuus merkinnöissä, erityisesti haja-alueiden maankäytön suhteen.

Energiaan liittyvät tavoitteet 1 ja 2 on tarkoituksenmukaista pitää erillään. Tavoite 1 kuvastaa tarvetta tunnistaa ja tyypitellä erilaisia elinkeinomuotoja laajemmalla skaalalla. Tavoite 2 taas antaa kaavan energiainfraselvityksen sekä erilaisten Master Planien kautta jo melko konkreettisia aluevarauksia. Kokonaiskestävyyttä on nostettu esiin luontoteeman tavoitteissa. Hajautettua energiatuotantoa on tutkittu kaavan energiainfraselvityksessä, joten sitä on tarpeen myös nostaa esille kaavan tavoitteissa. Se tuskin tulee tosin näkymään varsinaisina kaavamerkintöinä.

Elinkeinopuolta koskevissa tavoitteissa on väkisinkin päällekkäisyyttä energiapuolen tavoitteiden kanssa, sillä puhtaan siirtymän investointimahdollisuudet liittyvät kiinteästi molempiin kokonaisuuksiin. Olemassa olevien työpaikka-alueiden täydennysrakentamista tullaan myös tutkimaan, tämä on tuotu nyt myös sanallisesti tavoitteissa esiin. Maa-aineisten ottoa koskeva tavoite on lausunnon mukaisesti muokattu.

Viherkaavaan liittyvää tavoitteen muotoilua on tarkennettu niin, että ei synny käsitystä viherkaavan tulevan sellaisenaan uuteen seudun yleiskaavan, vaan se toimii päivitettävänä lähtökohtana. Muutenkin teeman tavoitteisiin liittyvät kommentit on huomioitu ja tavoitteita viilattu. Hiilinieluihin ja -varastoihin liittyvä tavoite on myös relevantti, mutta päästöjen mittaaminen on helpompaa ja vakiintuneempaa. Kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan liittyvät muotoilut on tehty tavoitteeseen ja mittariin. Tavoitteisiin on myös tarkennettu, että kyseessä on nimenomaan luonnonsuojelulaissa tarkoitettu vapaaehtoinen ekologinen kompensatio. Ekologiseen kompensaatioon varattavat alueet tarkentuvat mahdollisen hanketyön myötä.

Maa- ja metsätalouden teeman alta löytyy hieman erilaisia kokonaisuuksia, mutta ne linkittyvät kaikki enemmän taajamien ulkopuolisten alueiden kysymyksiin. Kyseessä on sellaiset isomman mittakaavan ilmiöt tai kokonaisuudet, joita ei ole tarpeen taajama-alueilla käsitellä, eikä tavoitteita tulisi niihin sekoittaa. Pää tavoitteissakin esiintyvä huoltovarmuus liittyy nimenomaan esim. maatalouden huoltovarmuuteen, koska siihen kaavaratkaisut vaikuttavat. Esim. olemassa olevaan infraan liittyvissä huoltovarmusratkaisuissa kaavalla ei ole niin merkittävää vaikutusta, vaan nämä asiat ratkotaan muilla tavoin. Teeman tavoitteita onkin muokattu ja päällekkäisyyksiä muihin teemoihin vähennetty.

Tavoitteiden muotoiluvirheet on korjattu.

8 Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Joensuun seudun yleiskaavan 2040 tavoitteet

Joensuun kaupunki on pyytänyt yhdessä Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kuntien kanssa lausuntoa Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta Joensuun seudun yleiskaava 2040 tavoitteista.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue esittää lausuntonaan seuraavaa Joensuun seudun yleiskaava 2040 tavoitteista:

Yleisesti

Päätavoitteita tarkentavia alatavoitteita on paljon, jokaisessa teemassa 5 kpl, eli yhteensä 30 kpl. Suurin osa alatavoitteista vaikuttavat perustelluilta ja tuovat osaltaan lisäarvoa. Joidenkin alatavoitteiden yhdistämismahdollisuuksia voisi kuitenkin harkita, koska liian monen tavoitteen seuranta voi koitua hankalaksi ja toisaalta liian suuri alatavoitteiden määrä viestii myös herkästi siitä, ettei alueella ole kyetty priorisoidaan tavoitteita.

Alatavoitteiden kieliasussa on paikoin korjaamistarvetta. Lisäksi alatavoitteiden kirjausmuoto (pree-sens/perfekti) olisi hyvä olla samankaltainen, ettei synny virheellistä mielikuvaa tavoitteiden tärkeysjärjestyksestä tai toteuttamisen asteesta, mikäli tätä ei nimenomaan tavoitella. Tavoitteiden suhdetta tähän kaavaan ja alempiasteisia kaavoihin tulee avata kaavaprosessin aikana tarkemmin. Nyt lukijalle jää paikoin epäselväksi eri aikamuodoistakin johtuen, mitkä tavoitteista on tarkoitus "toteuttaa" tässä kaavassa ja mitkä tavoitteet ohjaavat tätä kaavaa ja mitkä erityisesti alempiasteisia kaavoja. Monissa alatavoitteissa käytetään verbejä, kuten *tunnistetaan*, *tarkastellaan*, *tutkitaan*. Verbit ovat sinällään oikeansuuntaisia, mutta herättävät myös paljon kysymyksiä, että mitä niillä oikeasti tavoitellaan ja mille tasolle esimerkiksi *tunnistaminen* ulottuu: mikä on "vähimmäistaso" tavoitteen toteutumiselle tai mitä toimenpiteitä tavoitekirjaus vaatii? Kuvaavampia ja konkreettisimpia verbejä, kuten *kehitetään* ja *parannetaan*, on taas käytetty vähän.

Päätavoitteissa liikennejärjestelmänäkökulma on mainittu yhdessä tavoitteessa ja siinäkin hieman erillään muusta sisällöstä. Liikennejärjestelmää ja ylipäänsä liikkumista koskevan näkökulman soisi olevan vielä tiiviimmin mukana ja näkyvissä päätavoitetasollakin.

Prosessista

Joensuun seudun yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä keväällä 2024. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan yleiskaavan seuraava vaihe olisi ollut tavoite- ja rakennemallivaihe ennen luonnosvaihetta. Nyt nähtävillä olevassa vaiheessa käsitellään pelkästään tavoitteita. Hyväksyttyjen tavoitteiden pohjalta on tarkoitus laatia kaavaratkaisuja ohjaava rakennemalli. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tavoitteiden määrittämistä ja arviointia hankaloittaa se, ettei tavoitteita voi peilata rakennemalliin ja arvioida ovatko tavoitteet niihin nähden sopivia. Toisaalta rakennemallin laadinta ylikunnallisesti voi olla haasteellista ilman hyväksytyjä tavoitteita. Muutamista alatavoitteista saa tosin jo osiittaa väestötavoitteesta ja aluerakenteen pääpiirteistä. Kenties yksi vartenotettava vaihtoehto olisi ollut hyväksyä ensin päätavoitteet, ja laatia niiden pohjalta nähtäville asetettavat rakennemalli ja tarkentavat alatavoitteet.

Eri teemoja ja niiden tavoitteita on valmisteltu laajan sidosryhmäjoukon kanssa pääosin syksyllä 2024, mikä on antanut hyvät lähtökohdat tavoitteiden laatimiselle, edistää tavoitteiden hyväksyttävyyttä ja sitä kautta osapuolten sitoutumista kaavan tavoitteisiin. Liikennejärjestelmää koskevia tavoitteita on esitelty ja käsitelty syksyn 2024 aikana kahdessa eri Joensuun seudun liikennejärjestelmätyöryhmän

kokouksessa. Monesta teemasta on lisäksi pidetty erilliset tavoitetyöpajat. Tavoitetyöpajaa liikenteen ja liikkumisen asioista ei ole järjestetty. ELY-keskus olisi pitänyt hyvänä liikenteen ja yhdyskuntarakenteen tavoitetyöpajan järjestämistä, jotta paljon peräänkuulutettu liikenteen ja maankäytön asioiden yhteistyö ja yhteensovittaminen olisivat mahdollisimman tiivistä.

Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt -teema

Tavoitteen 1 *"Asuntotuotanto painotetaan täydennysrakennettaville alueille, myöskään haja-asumista ei vaikeuteta"* loppuosa kaipaa täsmennystä. Onko tavoitteessa kyse kaikesta haja-asumisesta vai pelkästään esimerkiksi maakuntakaavan mukaisten kaupunkiseudun kehittämisen kohdealueen (ks) tai taajamaseudun kehittämisen kohdealueen (ts) reuna-alueille suuntautuvasta haja-asumisesta? Mikäli tavoitekirjausta tulkitaan hyvin laajasti, on se herkästi ristiriidassa mm. liikennejärjestelmää, työpaikkoja ja ilmasto- ja ympäristöalatoimien alatoimien kanssa.

Liikennejärjestelmä, liikenneinfrastruktuuri ja liikkuminen -teema

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan alatavoitteet ja niitä mittaavat mittarit ovat perusteltuja. Ensimmäisen tavoitteen *"sisääntuloliikenteen kannalta keskeisten liikenteen solmupisteiden kehittämistoimet on tarkasteltu"* on tosin hieman epäselvä ja kaipaa täsmennystä. Tarkoitetaanko sisääntuloliikenteellä liikennettä koko seudulle vai pelkästään Joensuun kaupunkialueelle? Solmupisteiden käsitteen mittakaavan määrittely voi vaihdella hyvinkin paljon, tässä kontekstissa lienee tarkoitus määritellä solmupisteet hyvin suurimittakaavaisesti, ts. yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti, mikä voi tosin olla haastavaa. Miten solmupisteet määritetään ja koskevatko ne kaikkia kulkumuotoja, myös kävelyä ja pyöräilyä? Tarkoitetaanko tässä asiayhteydessä sisääntuloliikenteellä ja solmupisteillä myös näille johtavia sisääntuloväyliä ja mahdollisia joukkoliikennereittejä?

ELY-keskus esittää pientä hienosäätöä tavoitteeseen 4 *"liikenneinfran kannalta keskeiset uudet yhteystarpeet sekä parannettavat ja kehitettävät yhteydet on tunnistettu"*. Kun monilla eri toimijoilla on resurssipulaa erityisesti rahan ja henkilöstön osalta, on niin sanotun neliporrasperiaatteen soveltaminen liikenneympäristön kehittämisen suunnittelussa entistä tarkoituksenmukaisempaa (mainittu myös esim. valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksessa vuosille 2026–2037). Tätä peilaten tavoitteen sanajärjestystä olisi hyvä muokata siten, että tavoitteesta käy ilmi lähtökohtainen liikenneympäristön kehittämisen menettely: ensisijaisesti pyritään tehostamaan tai kehittämään pienin muutoksin, vasta näiden jälkeen päädytään tarvittaessa massiivisempiin toimenpiteisiin, kuten uusien yhteyksien toteuttamiseen. Tavoitteen sanajärjestystä voisi muuttaa "pienimmästä toimenpiteestä suurimpaan" esimerkiksi seuraavasti: *"liikenneinfran kannalta parannettavat ja kehitettävät yhteydet sekä mahdolliset keskeiset uudet yhteystarpeet on tunnistettu/tunnistetaan"*

Muiden teemojen alatavoitteista tulee ilmi periaate, että tukeudutaan ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen ja pyritään kehittämään sitä ennen laajentumista tai uuden rakentamista. Myös liikenteen alatavoitteissa tätä periaatetta olisi hyvä korostaa.

Tavoitteiden järjestyksellä mielletään herkästi olevan merkitystä, etenkin kun ne on numeroitu. Vaikka näin ei olisikaan, tavoite 1 olisi syytä siirtää viimeisimpien joukkoon, jotta ensin mainittaisiin merkittävimmät ja monia eri teemoja eniten läpileikkaavat tavoitteet 2 ja 3. Tavoite 5 kytkeytyy tiivistä tavoitteisiin 2 ja 3, joten tavoitteiden yhdistelyä on syytä pohtia.

Muut huomiot

Energiamurrosta, energiainfrastruktuuria ja energiaa koskevien alatavoitteiden mittareina ovat muun muassa "Puhtaan siirtymän merkittävän kokoluokan aluevarausten pinta-ala" ja "energiantuotantoon tarkoitettujen kaavavarausten pinta-ala". ELY-keskuksen näkemyksen mukaan alue- ja kaavavarausten pinta-

ala ei ole kaikissa tapauksissa kuvaavin mittari, vaan puhtaan siirtymän hankkeiden ja energiantuotannon osalta teho olisi hyvä olla joko yksistään mittarina tai pinta-alan vaihtoehtona.

Vastine: *Muotoiluun liittyvät asiat on tarpeellisilta osin tarkennettu. Eri termien käyttö on pitkälti tarkoituksenmukaista. Merkittävä osa kaavatyöhön liittyvistä tavoitteista ja kokonaisuuksista ovat sellaisia, joita voimme tämän työn aikana vain selvittää tai tutkia. Tällöin ne toimivat lähtötietona tarkemmalle suunnittelulle. Pyrimme kuitenkin tarkentamaan niitä tavoitteita, joilla pyritään aktiivisiin ratkaisuihin tai toimenpiteisiin jo tässä kaavatyössä.*

Liikenteeseen liittyviä kokonaisuuksia on tuotu selvemmin esille kaavan päätavoitteisiin. Olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehitys on tuotu selvemmin esille tavoitteissa.

Kaavan tavoitteita ja rakennemallia työstetään osittain limittäin. On kuitenkin tärkeää muodostaa jo kattava käsitys kaavan tavoitteista ja alatavoitteista ennen rakennemallityötä.

Liikenteeseen liittyviä tavoitteita on käyty läpi kahdessa seudun liikennejärjestelmätyöryhmän tapaamisessa. Kaavan rakennemallia tullaan työstämään samalla ryhmällä vielä kevään 2025 aikana. Syksyllä 2025 on vielä luvassa erillinen työpajatilaisuus rakennemallista.

Haja-asumisen vaikeuttamisella viitataan siihen vähäiseen haja-asutusalueilla tapahtuvaan rakentamiseen, johon ei ole tarpeen kaavalla puuttua. Taajamien lähialueella suhtautuminen haja-asumiseen on tiukempaa ja sitä säädellään esim. suunnittelutarvealueiden osoittamisen kautta.

Liikenteen solmupisteillä tarkoitetaan kaikenlaista liikennettä, mutta erityisesti keskeisiä solmupisteitä.

Esitetty muutos liikenteen alatavoitteen 4 muotoiluun on tehty.

Alatavoitteille annetut numerot eivät tarkoita sitä, että tavoitteet olisivat hierarkkisia. Numeroita käytetään, jotta tiettyihin tavoitteisiin viittaaminen olisi käytännöllistä.

Teho olisi myös hyvä mittari, mutta sen mittaaminen on hieman hankalampaa. Pinta-alaperusteinen tarkastelu on kuitenkin kaavoituksen ja alueiden käytön näkökulmasta relevantti mittari, jota pystytään paikakatietotyökaluin helposti seuraamaan.

9 Pohjois-Karjalan Ympäristöterveys

Lausunto Joensuun seudun yleiskaava 2040:n tavoitteista

Kaavatyöskentelyn taustalle on luotu tavoitteet sekä niihin liittyvät tarkentavat teemat alatavoitteineen ja mittareineen. Pohjois-Karjalan Ympäristöterveys lausuu ohjelman tarkentavista teemoista seuraavaa:

Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt

Tavoitteena on tiivistää yhdyskuntarakennetta ja suunnata täydennysrakentaminen sekä asuin- että työpaikka-alueiden osalta pääasiassa jo käyttöön otetuilla alueilla. Tämä on kannatettava tavoite, mutta näiden alueiden uudisrakentamista suunniteltaessa on riittävällä laajuudella huomioitava eri toimintojen toisilleen mahdollisesti aiheuttamat haasteet. Esim. uutta asuinrakentamista ei tule kohdistaa alueille, joilla jo olemassa oleva tai sinne suunniteltava muu toiminta toisi mukanaan asukkaille liiallista melua, tärinää tai muita mahdollista terveyshaittaa aiheuttavia olosuhteita. Eri toimintojen yhteisvaikutukset on arvioitava huolellisesti suunnitteluvaiheessa.

Viides tavoite eli rakennettujen kulttuuri- ja rakentamattomien luonnonympäristöjen säilyttäminen on niin ikään osattava yhteensovittaa tiivistämispyrkimysten lomaan, jotta taajama-alueilla voidaan säilyttää kulttuurinen ja biologinen diversiteetti. Näillä on todetusti myönteisiä terveysvaikutuksia alueiden käyttäjille.

Energiamurros, energiainfrastruktuuri ja energia

Uusiutuvan energian tuotannon ja varastoinnin alueiden laajeneminen on suunnitteluajalle tunnistettu, jo käynnistynyt selkeä trendi. Tuotantoalueiden kaavasijoittelussa tulee huomioida riittävästi näiden toimintojen aiheuttamat ympäristöterveysvaikutukset. Mm. tuulivoiman osalta kyse on etupäässä melu- ja väkivaikutuksista. Aurinkovoimarakentamisen suunnittelulle tuo vielä tässä hetkessä ison haasteen se, että valtakunnallisesti suunnittelun ohjaus on puutteellista. Rakentamisbuumi on käynnistynyt niin nopeasti, ettei lainsäädäntö tai muu valtiollinen ohjaus ole pysynyt perässä. Vaarana onkin se, että aluevaurouksia tehtäessä ei vielä osata huomioida kaikkia rakentamisen tiettyyn sijaintiin liittyviä negatiivisia vaikutuksia.

Uusiutuvan energian tuotantoalueita suunniteltaessa on syytä huomioida sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton ja Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukset sekä Ympäristöministeriön julkaiseman aurinkovoimaoppaan taustaselvityksen ohjeet, joiden mukaan luonnontilaisia soita, laajoja yhtenäisiä metsäalueita sekä viljelykäytössä olevia pelloja tulee välttää alueita rajattaessa.

Elinkeinot, teollisuus ja työpaikat

Neljäs tavoite linjaa, että "potentiaaliset maa-ainesten ottoalueet sekä maa-aineisten läjitysalueet on tutkittu ja osoitettu, täten varmistaen raaka-aineiden saatavuuden ja maa-aineisten säilyttämisen taloudellisuuden." Potentiaalisten alueiden tutkimiseen on liitettävä riittävän laaja tarkastelu maa-ainesten ottamisen ja käsittelyn yhteensovittamisesta talousveden hankinnan kanssa. Myös muut ympäristöterveysvaikutukset, kuten pölyäminen, mahdolliset happamat valumat ja melu tulee huomioida.

Sovelletut säännökset

Terveystensuojelulaki (763/1994)

Vastine: *Asumisen lisäämisen vaikutuksia ja siihen liittyvien muun maankäytön yhteisvaikutuksia tullaan arvioimaan. Asuinympäristön laatu, ilmanlaatu ja turvallisuus ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä Joensuun seudun asuinalueilla, ja nämä tullaan huomioimaan kyllä uusia asumisen alueita osoitettaessa.*

Aurinkovoimalle potentiaalisia alueita on kartoitettu kaavan energiainfrastruktuuriselvityksessä (2024). Nämä potentiaaliset alueet tulevat pääosin kauas asukaskeskittymistä. Tämä kaava ei myöskään suoraan mahdollista aurinkovoimaloiden rakentamista, vaan niiden toteuttaminen ratketaan tarkemmissa kaavoissa tai muilla lupainstrumenteilla. Voimaloita ei tulla tässä kaavassa lähtökohtaisesti ohjaamaan laajoille yhtenäisille pelloalueille tai viljelykäytössä oleville pelloille.

10 Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry

Joensuun seudun luonnonystävät ry, Enon luonnonystävät ry, Kontiolahden luonnonystävät ry, Outokummun luonnonystävät ry, Savo-Karjalan Luontoliitto ry

Lausunto Joensuun seudun yleiskaava 2040:n tavoitteista

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksiämme Joensuun yleiskaava työtä ohjaavista laadullisista tavoitteista. Pidämme erittäin tärkeänä, että kaavoitustyössä hyödynnetään määrällisten tavoitteiden

lisäksi myös laadullisia, elämänlaatuun ja ympäristöön keskittyviä tavoitteita. Kaavan laadinnassa on tärkeää keskittyä luomaan kuntalaisille mielekästä ja luonnonläheistä arkea.

Yleiskaavatyössä on syytä huomioida, että suomalaiset arvostavat luonnonläheisyyttä ja lähimetsiään suuresti: uuden kyselytutkimuksen mukaan 60 % vastaajista piti tärkeämpänä lähimetsien säästämistä kuin kaavoittamista rakentamiselle. Myös yli 60 prosenttia vastaajista kertoi valitsevansa asuinpaikkansa metsän läheltä. (Luonnonsuojeluliitto 2025).

Järjestöt haluavat korostaa, että kaikki yleiskaava-alueen kunnat ovat hinku-kuntia ja ovat sitoutuneet 80 % päästövähennyksiin vuoteen 2030 mennessä. Näiden tavoitteiden on syytä näkyä myös yleiskaavatyössä ja olla yksi läpileikkaava teema alueen suunnittelutyössä.

Yleisesti ottaen luonnonsuojelujärjestöt pitävät yleiskaavan tavoitteita suurilta osin kannatettavina. Esi-tämme seuraavaksi tarkempia huomioitamme teemakohtaisesti.

Teema 1: Yhdyskuntarakenne, palveluverkko, asuntotuotanto ja kulttuuriympäristöt

Yhdyskuntarakenteen osalta järjestöt pitävät kannatettavana, että täysin uusien alueiden kaavoittamisen ja rakentamisen sijaan kasvu pyritään ohjaamaan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Osana tätä ohjausta on kuitenkin syytä huomioida riittävien viheralueiden ja lähimetsien turvaaminen tiivistyvissäkin yhdyskuntarakenteessa. Asumisviihtyisyyden, terveyden tai luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ei ole viisasta ”tiivistämisen” takia rakentaa jokaiseen lähimetsään, vaan yleiskaavassa on turvattava riittävät viheryhteydet sekä lisärakentamista ohjattava pois lähimetsistä.

Tiivistämiseen liittyen esimerkiksi arkkitehtiliitto SAFA on korostanut, että Suomessa korjataan aivan liian vähän ja keskitytään vain korvaamaan rakennuksia ja rakentamaan uudisrakennuksia uusille alueille. Kaavoituksessa tulee aktiivisesti etsiä ratkaisuja, jotta rakentamista saadaan ohjattua vajaakäytössä ole-ville jo rakennetuille alueille luontoalueiden sijaan. Selvityksen mukaan tämä ei ole ilmastoviisasta eikä edistää lähiluonnon katoamista tiivistyviltä kaupunkialueilta. (SAFA 2021).

Edellisen yleiskaavan toteutumisesta tiedämme, että useat yleiskaavassa olleet uudet alueet eivät ole toteutuneet. Luonnonsuojelujärjestöt kannattavat, että täysin uusien alueiden kaavoituksen sijaan yleis-kaavatyössä tutkitaan näiden alueiden jatkokehittämisestä soveltuvilta osin. Näiden suunniteltujen aluei-den osalta on kuitenkin tarkasteltava niiden mahdollisia luontoarvoja, ennen jatkokaavoitusta.

Tavoitteessa 1 todetaan, että hajarakentamista ei vaikeuteta. Tätä on vaikea ymmärtää, koska hallitse-maton ja yhdyskuntarakennetta pahasti hajauttava hajarakentaminen on ollut hyvin haitallinen ilmiö Jo-ensuun seudulla. Kyse ei ole marginaalisesta ongelmasta, vaan yhdyskuntarakentaminen on hajautunut kaava-alueella huomattavasti.

Villi hajarakentaminen vaikeuttaa kuntien palveluiden järjestämistä ja on kallista kuntataloudelle ja hyvin-vointialueille. Vanhusten hoidon ja kotihoitopalveluiden järjestäminen hajallaan, pitkien etäisyyksien ja huonojen tieyhteyksien varassa olevassa harvassa asutuksessa vaatii paljon resursseja, mitä julkisella hallinnolla ei ehkä edes ole, samaan aikaan, kun hyvinvointialueet joutuvat leikkaamaan resurssien käy-töstä. Samoin pitkien koulukyytien järjestäminen vaatii paljon. Hajallaan oleva harva asutus vaatii myös paljon ylimääräisen tieinfran rakentamista ja ylläpitoa.

Villi hajarakentaminen on myös yksi luontoympäristöjen pahimmista uhkatekijöistä Joensuun seudulla. Se pirstoo ja kuluttaa luontoympäristöjä ja rantaympäristöjä laajalti Joensuun ympäristössä ja melkein joka suunnalla. Eikä vähiten sen vaatiman tieverkon vuoksi.

Tavoitteen 2 yhdyskuntarakenteen eheyttäminen on hyvä tavoite, edellä sanottukin huomioon ottaen. Mutta se ei saa tapahtua taajama-alueiden lähiluonnon ja viheralueiden kustannuksella. Tähän kyllä hie-
man viitataan Luontoteeman 1-tavoitteessa, mutta se olisi syytä tuoda selkeämmin esille tässä yhdys-
kuntarakenneteemassa.

Yhdyskuntarakennetta koskevissa tavoitteissa ei mainita lainkaan entisiä kuntakeskuksia/pitäjiä tai nos-
teta esiin muiden pistemäisten asutusalueiden kehittämistä ja yhteyttä seudulliseen kokonaisuuteen ja
kulttuuriympäristöihin. Pitäjät eivät nousseet myöskään sidosryhmäesityksessä lainkaan esiin. Kaavassa
ja tavoitteissa keskiössä on vain Joensuun keskusalueen laatu ja kehittäminen. Kokonaiskestävyyden
kannalta on järkevää pitää huolta olemassa olevasta rakennuskannasta ja mahdollistaa sujuva joukko-
ja kevytliikenne keskusten ja pitäjien välillä.

- Esitämme, että tavoiteasiakirjassa tulee tarkentaa, missä kohdin puhutaan Joensuun kanta-
kaupungista ja sen läheisistä "kasvusuunnista" ja missä otetaan huomioon myös entiset kuntakes-
kukset.
- Vaihtoehtoisesti esitämme, että pitäjien elinvoiman varmistaminen mainitaan omana tavoitekoh-
tanaan.
- Esitämme, että kakkostavoitteeseen lisätään maininta, että eheyttämisessä huomioidaan riittävät
lähimetsävyöhykkeet ja luonnonympäristöt.
- Esitämme, että tavoitetta numero viisi selkeytetään.

Tavoite 2: Liikennejärjestelmä, liikenneinfrastrukturi ja liikkuminen

Järjestöt pitävät kannatettavana ajatusta, että kaikki rakentaminen pyritään ohjaamaan joukkoliikenteen
laatukäytävien varrelle. Toimiakseen tämä lähestymistapa vaatii kuitenkin riittävää joukkoliikenteen re-
surssointia, jotta joukkoliikenne tarjoaa aidon vaihtoehdon yksityisautoilulle. Kävelyn ja pyöräilyn väylät
ja niiden kehittäminen on huomioitava koko yleiskaava-alueella eikä keskittyä vain Joensuun kanta-
kaupunkiin. Myös eri taajamien välisiä pyöräilyreittejä on syytä tarkastella kaavatyössä laajasti ja pyrkiä ni-
iden parantamiseen.

Yleistasoisten liikenteeseen liittyvien tavoitteiden lisäksi yleiskaavatyölle on hyvä asettaa kunnianhimo-
isia ilmastotavoitteita. Tutkimuksen perusteella tiedämme, että ihmisten ohjaamiseen kestäviin liikkumis-
tapoihin tarvitaan myös yksityisautoilun houkuttelevuuden vähentämistä. Valitettavasti pelkkä pyöräilyyn,
kävelyyn ja joukkoliikenteen kehittäminen eivät luo riittävää kulttuurista muutosta. (lähde).

Kaavassa tulee huomioida liikenneväylien varteen keskitettävän asutuksen yhteydessä, että tulee varata
meluntorjunta-alueet teiden ympärille. Valtateiden ääni kantaa kilometrejä ilman meluaitoja/valleja.

- Esitämme, että kaavassa huomioidaan myös kevyenliikenteen väylät pitäjiin ja niiden sisällä.
- Esitämme, että kaavatyön tavoitteissa otetaan yhdeksi tavoitteeksi yksityisautoilun tehtyjen lyhyi-
den matkojen vähentäminen.

Teema 3: Energiamurros, energiainfrastrukturi ja energia

Luontojärjestöt toivovat tarkennusta, mitä tarkoittaa kaavan tavoitteissa "puhdas siirtymä"? Nähdäk-
semme se osin viittaa tavoiteasiakirjassa mainittuun pienydinvoiman rakentamiseen. Pienydinvoiman
rakentamiseen varautuminen ja sen tavoittelemisen ei ole mielekästä Joensuun seudulla. Pienydinvoi-
malaitosten kehittäminen on vielä tuotekehitysasteella eikä ole todennäköistä, että vuoteen 2040 mennessä
alueelle rakennettaisiin pienydinvoimaa. Pienydinvoima ei myöskään ole puhdasta energiaa, kun otetaan
huomioon elinkaari-vaikutukset polttoaineen louhinnasta ja jalostuksesta. Pohjois-Karjalassa on historiaa

voimakkaasta uraanikaivosten vastustuksesta, tuolloin myös Enon ja Kontiolahden kunnat ja Joensuun kaupunki ottivat kielteisen kannan uraanikaivoksen perustamiseen Enon ja Kontiolahden rajalle. Uraanikaivosvarauksia on jälleen tehty Kontiolahden ja entisen Enon kunnan alueelle ja alueella on edelleen uraanikaivostoiminnan vastustusta. Pienydinvoimalat muodostavat alueelle turvallisuusriskin, erityisesti lähellä Venäjän rajaa.

- Esitämme, että tavoitteissa mainitaan vain uusiutuvan energiantuotanto.
- Esitämme, että energiatavoitteen kohdasta 2 poistetaan maininta pienydinvoimasta.
- Esitämme, että energiatavoitteissa korostetaan myös energiansäästön tärkeyttä ja sen mahdollistavaa kaavasunnittelua.
- Esitämme, että aurinkovoima-alueita voitaisiin kaavoittaa suurlinjojen läheisyyteen.
- Esitämme, että tavoitteeseen 2 lisätään, että kaavoitustyössä korostetaan kuvattujen toimintojen sijoittumisen kokonaiskestävyyttä, jossa minimoidaan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen sekä hiilinieluihin ja -varastoihin.

Teema 4: Elinkeinot, teollisuus ja työpaikat

Teeman kohdalla on tärkeää huomioida, että elinkeinot ja teollisuus sijoittuvat alueille, joissa niiden luontovaikutukset ovat mahdollisimman pienet.

- Esitämme, että tavoitekohtaan 4 lisätään huomio pohjavesialueista, jo nyt maa-ainesten otto uhkaa merkittäviä pohjavesialueita ja myös alueen mahdollinen kaivostoiminta on uhka esimerkiksi Eno-Kontiolahden alueen vedenottamoille.
- *Esitämme, että tavoitekohdassa 2 korostetaan, että teollisuustonttitarjonnassa korostetaan valmiiksi ilmastotoimia sisältävien tonttien tarjontaa.*
- Esitämme, että tavoitteessa 3 pyritään vähittäistavarakaupan osalta ohjaamaan uudet kaupat hyvien kävely- ja pyöräilyreittien yhteyteen. On myös syytä luopua ns. peltomarkettien kaavoittamisesta.

Teema 5: Luonto, viheralueet ja ilmasto

Luontojärjestöt pitävät teeman tavoitteita lähtökohtaisesti hyvinä ja kannatettavina. Järjestöt esittävät huolensa, että hyvät tavoitteet eivät kuitenkaan riittävästi läpikäykä kaikkia yleiskaavan laadinnan tavoitteita. Järjestöt kannattavat viherkaavan sisällyttämistä osaksi yleiskaavaa.

Luontojärjestöjen mielestä yleiskaava olisi tehokas tapa lisätä suojelualueiden verkostoa Joensuun seudulla. Kaavasunnittelussa olisi mahdollista osoittaa kaukokartoitusten perusteella potentiaalisia suojelualueita riittävillä yhteyksillä ja suojella ne tarkempien luontokartoitusten jälkeen. Tällä tavoin yleiskaavatyö tukisi kuntien suojelutavoitteita.

Tavoitteissa ei ole sanallakaan mainintaa rantarakentamisesta ja vapaiden rantojen turvaamisesta. Tämä on huomattava puute tavoitteissa. Asia on tärkeä jo senkin vuoksi, että Joensuun seudulla rannat on jo nyt rakennettu varsin täyteen, maankäyttö- ja rakennuslain yleisten kaavamääräysten vastaisesti kuin myös vanhojen yleis- ja maakuntakaavojen ohjauksen vastaisesti.

Nyt voimassa olevassa Joensuun seudun yhteisessä yleiskaavassa 2020 on ohjattu rakentamista rantavyöhykkeellä. Kaikkien rantoja koskien todetaan mm. että rantarakentamista mitoitettaessa on jätettävä riittävän suuret yhtenäiset ranta-alueet rakentamisesta vapaiksi yleiseen virkistykseen ja vesille pääsyyn. Suurvesistöalueilla tulee muunnetusta rantaviivan pituudesta jättää vapaaksi 60 %. Pienillä ja keskisuurilla vesistöillä vapaan rannan osuus on oltava suurempi vesistön ominaispiirteiden ja muiden paikallisten

tekijöiden mukaisesti. Ja suunnittelumääräyksenä vielä annetaan: Yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa on huolehdittava riittävästä yleiseen virkistykseen soveltuvien alueiden määrästä rannalla. Näiden alueiden on muodostettava käytön kannalta riittävän laajoja kokonaisuuksia.

Rantojen käytön ohjauksen tulee olla tavoitteissa mukana ja vähintään nyt voimassa olevan yhteisen yleiskaavan tavoitteet, ohjaus ja määräykset tulee säilyttää. Myös rantavyöhykkeisiin tukeutuvan virkistysalueverkoston kehittäminen (lisääminen) tulee liittää kaavan tavoitteisiin. Joensuun seudulla virkistysaluerannat ovat nykyisellään hyvin vähissä. Esim. Pyhäselän rannat on pääosin hyvin huonosti tavoitettavissa. Vähiin virkistysalueisiin kohdistuu jo suuri paine, erityisesti Joensuun Kuhasaloon. Luonnonsuojelupiiri on nostanut tämän esille kaikkien kaavojen yhteydessä jo ainakin 90-luvulta lähtien.

On tärkeää huomioida pohjoinen lajisto, joka vetäytyy yhä enemmän Pohjois-Suomeen. Suojelemalla ehjiä luonnonympäristöjä voimme varmistaa, että vanha pohjoiskarjalainen luonto säilyy. Yksi työkalu suojelualueiden valintaan on SUMI-hanke (suojelualueverkoston suunnittelu muuttuvassa ilmastossa), joka keskittyy ilmastomuutoksen uhkaamiin lajeihin. Vaikka yleisesti käytetyt kriteerit, kuten METSO-kelpoisuus ja linnuston arviointi, ovat hyödyllisiä, ilmastomuutoksen vuoksi on tärkeää keskittyä myös harvinaistuvien erityisvastuulajien suojeluun. Monet näistä lajeista, erityisesti soilla elävät, ovat merkittävässä määrin Suomessa.

Ilmastomuutos vaikuttaa myös virtavesiin, mikä on huomioitava vaelluskalojen suojelussa. Ratkaisuja ovat esimerkiksi suojavyöhykkeiden luominen ja valuma-alueiden ennallistaminen. Ekologiset käytävät ja ennallistaminen ovat tässä keskeisiä.

- Esitämme, että tavoitekohtaan 1 tulee tarkentaa, että täydentämisrakentamista ei osoiteta myöskään alueille, jotka ovat lähiluonnon saavutettavuuden kannalta tärkeitä alueita.
- Esitämme, että tavoitekohdassa 2 tarkennetaan viheraluejärjestelmä koskemaan myös monimuotoisuuden kannalta tärkeää verkkoa, ei pelkästään rakentamatonta aluetta, nimeämällä viheryhteydet ekologisiksi yhteyksiksi ja -verkoiksi.
- Esitämme, että tavoitekohdassa 4 korostetaan, että ne haitat joita ei voida välttää kompensoidaan. Kompensaation tulee olla viimesijainen ratkaisu tilanteessa, jossa muita ratkaisuja ei löydetä.
- Esitämme, että tavoitekohdassa 4 tarkennetaan, että haitat huomioidaan kompensatioalueina rakennettavan alueen läheisyydessä (ei Tuupovaaran tai Enon perämetsissä).
- Esitämme Joensuun kaupunkipuiston perustamista kaavatasolla.
- Esitämme, että osana yleiskaavavalmistelua selvitetään potentiaalisia suojelualueita ja näiden välisiä yhteyksiä.
- Esitämme, että rantojen käytön ohjauksen tulee olla tavoitteissa mukana ja vähintään nyt voimassa olevan yhteisen yleiskaavan tavoitteet, ohjaus ja määräykset tulee säilyttää. Myös rantavyöhykkeisiin tukeutuvan virkistysalueverkoston kehittäminen (lisääminen) tulee liittää kaavan tavoitteisiin.

Teema 6: Maa- ja metsätalous, maisema-alueet ja virkistys

Järjestöt haluavat korostaa, että biotalouden osalta on syytä korostaa kokonaiskestävyyttä ja metsäresurssien kestäväää käyttöä. Tavoitteena tulee olla hiilinielujen ja -varastojen turvaaminen hakkuutasoja laskien ja panostaen hiiltä pitkäkestoisemmin sitoviin tuotteisiin.

- Esitämme, että tavoitekohdassa 4 tarkennetaan em. viheralueet ekologisiksi yhteyksiksi ja -käytäviksi.

Yleisellä piiri pitää suurinta osaa yleiskaavan tavoitteista hyvinä.

Vastine: Täydennysrakentamisen osalta kaavatyössä osoitetaan yleisellä tasolla alueet, joille täydennysrakentamista tulee osoittaa. Monet tähän liittyvät asiat kuitenkin ratkeavat vasta tarkemmissa kaavoissa. Lähiluonnon merkitys on kyllä kaavatyössä tunnistettu. Yleiskaavatyössä tullaan painottamaan olemassa olevan kaupunkirakenteen tehostamista. Haja-asutusalueilla tapahtuva uudisrakentaminen on merkittävästi vähentynyt, ainakin Joensuun alueella. Kyseessä ei siis ole kovin merkittävä ilmiö. Taajamien lievealueilla noudatetaan suunnittelutarveharkintaa, joka hillitsee siellä tapahtuvaa hajarakentamista.

Lausunnossa pitäjiin ja taajamiin kohdistuvien kommenttien tapauksessa on hyvä huomata kaavan tarkkuustaso. Alueidenkäyttölain 46 §:n mukaan kunnat voivat laatia yhteistyönä yleiskaavan maankäytön yleispiirteiseksi ohjaamiseksi ja toimintojen yhteen sovittamiseksi. Keskeiset yhteen sovittamiseen liittyvät alueet ja toiminnot sijaitsevat kuntien raja-alueilla Joensuun kantakaupungin ympärillä. Kauempana tästä alueesta ei ole nähtävissä merkittäviä maankäytön ohjaamistarpeita tai muiden toimintojen yhteensovittamisen paineita. Edellisen yleiskaavan rakennemallityössä myös vain Joensuun kantakaupungin ympäröivä alue oli tarkastelun kohteena. Esimerkiksi Joensuun pitäjissä ja taajamissa on ajantasaiset asema- ja /tai osayleiskaavat. Joensuun kantakaupungin ja kuntarajojen ympäristöissä taas kaavat ovat monelta osin vanhentuneet paljon aktiivisemmän maankäytön ja rakentamisen takia. Pitäjiä ja maaseutu-taajamia tullaan jollain tavoin kaavatyössä kyllä tarkastelemaan.

Yhdyskuntarakennetta koskevia alatavoitteita on esitetyllä tavalla täydennetty.

Pyörätieverkon uusia reittejä on mahdollista kaavatyön aikana tutkia. Tämä tosin ei takaa niiden toteutumista.

Yksityisautoilua rajoittavien määräysten antaminen kuuluu yksityiskohtaisemmissa kaavoissa tehtäväksi, jolloin konkreettisten kaavaratkaisujen vaikutuksia on myös mahdollista arvioida. Seudun yleiskaavassa pyritään ratkaisuihin, jotka parantavat kestävän liikkumisen edellytyksiä ja täten osaltaan voivat vähentää yksityisautoilun tarvetta. Tätä on tuotu vahvemmin tavoitteisiin esille.

Pienydinvoimalle soveltuvia kohteita on tutkittu yleiskaavatyöhön laaditussa energiainfraselvityksessä. Yleiskaavassa tullaan asiaan jollain tavalla ottamaan kantaa. Voimaloiden kehitys on vielä alkuvaiheessa, joten kaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä kyseeseen tulisivat todennäköisesti vain melko pienet pilottikohteet. Kaavatyössä ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista rajata pienydinvoiman käsittelyä ulos.

Suurlinjojen läheiset alueet ja sähkökeskukset ovat ensisijaisia aurinkovoimaloiden sijoittumiskohteita jo teknistaloudellisesta näkökulmasta. Aivan voimalinjojen yhteyteen niitä ei kuitenkaan ole mahdollista osoittaa (taustalla kansallinen Fingridin ohjeistus/linjaus).

Uusiutuvasta energiasta linjaavassa tavoitteessa on tarkoituksenmukaista pitää myös muut toiminnot mukana. Listatuilla muilla toimilla on keskeinen merkitys myös uusiutuvan energiantuotannon lisäämisen kannattavuuteen. Nämä ovat myös kaavan elinvoimaa lisäävien tavoitteiden näkökulmasta tärkeitä ja keskeisiä aloja. Nämä tarjoavat myös kaavatyölle konkreettisia suunnittelukohteita yleistasoisten tavoitteiden vastapainoksi.

Energian säästäminen on enemmän kuluttajalähtöistä, eikä suoraan kaavoituksen kautta säädettäviä asioita. Kaavaratkaisuilla osaltaan voimme vaikuttaa tehokkaampaan yhdyskuntarakenteeseen ja täten vähentää yhteiskunnan energian kulutusta esimerkiksi liikennesuoritteita vähentämällä. Kokonaiskestävyyttä on nostettu esiin luontoteeman tavoitteissa.

Pohjavesialueet huomioidaan kaavassa yleiskaavan kannalta tarkoituksenmukaisella tarkkuustasolla. Niiden alueelle ei lähtökohtaisesti osoiteta sellaisia toimintoja, jotka voivat johtaa pohjavesien pilaantumiseen. Pohjavesienhallintaan liittyviä ratkaisuja voidaan jättää myös tarkemmassa suunnittelussa tehtäväksi.

Ilmastotoimia sisältävien tonttien tarjonta on enemmän kuntien maaomaisuuden ja tontinluovutuksen kysymyksiä. Asiaa kuitenkin selvitetään mahdollisen ekologisen kompensaation hankkeessa.

Kaavassa pyritään osoittamaan uudet palvelut kävely- ja pyöräilyverkon varteen. Vähittäistavarakaupan osalta asiaa tullaan tutkimaan jonkinlaisen kaupallisen selvityksen kautta.

Kaavatyötä ei ole tarkoituksenmukaista varsinaisesti käyttää esim. uusien suojelualueiden muodostamiseen. Suojelualueiden muodostaminen lähtee lähtökohtaisesti maanomistajien aloitteesta ja/tai suojeluarvojen tunnistamisesta. Resurssia laajoihin luontoselvityksiin muilla kun muuttuvilla maankäytön alueilla ei todennäköisesti ole. Keskeisiä ekologisia yhteyksiä pyritään arvioimaan. Kaavan ekologista kompensaatiota koskevassa selvityksessä tutkitaan luontoarvoiltaan potentiaalisia suojeluhyvitykseen soveltuvia alueita. Näitä huomioidaan tarpeellisin kaavamerkinnöin.

Rantarakentamisen ohjaus tulee säilymään pitkälti entisellään nykyisen seudun yleiskaavan kanssa. Kaavassa tarkastellaan tarpeellisia rantarakentamista ohjaavia määräyksiä, esimerkiksi rakennusten etäisyyden suhteen. Riittävän vapaan rantaviivan määrä viittaa suoraan rantarakentamista alueidenkäytölain 72 §:n mukaisesti ohjaavien kaavojen sisältöihin, jollainen tämä kaava ei ole. Suunnittelualueen kuntien vesistöjen rannoista suurin osa on jo kaavoitettu esim. rantaosayleiskaavoin. Näissä on ratkottu rantarakentamista koskevat tarkemmat kysymykset rakentamisen osalta.

Luontoteeman tavoitteita on lausunnossa esitetyn mukaisesti tarpeellisilta osin muokattu. Lähtökohta ekologiselle kompensaatiolle on luontotyypeiltään vastaava alue, joka löytyisi saman kunnan alueelta. Sen ei siis tarvitse olla heikentyvän alueen välittömässä läheisyydessä. Asiaa tarkastellaan tarkemmin mahdollisessa ekologisen kompensaation hankkeessa. Kansallinen kaupunkipuisto on kokonaisuutena niin iso hanke, ettei sitä kannatta sekoittaa yleiskaavan laadintaan. Tämä suurella todennäköisyydellä johtaisi kaavatyön viivästymiseen.

11 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Lausunto asiasta: Joensuun seudun yleiskaava 2040, kaavan tavoitteet

Joensuun, Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kuntien alueelle laaditaan kuntien yhteinen yleiskaava. Kaava korvaa samalla alueella voimassa olevan Joensuun seudun yleiskaava 2020:n.

Kaavan tavoitteeksi on määritetty mm.

- Varaudutaan monipuolisesti yritystonttien tarjontaan sekä puhtaan siirtymän tarvitsemiin T/kemontteihin koko seudulla.

- Puhtaan siirtymän investointien kannalta keskeiset ja merkittävän kokoluokan alueet on tunnistettu sekä niihin liittyvien työpaikka- ja teollisuuskeskittymien syntyminen/kasvu mahdollistettu.
- Osoitetaan uusiutuvan energiatuotannon, energiantensiivisen teollisuuden, datakeskusinvestointien, pienydinvoiman, hyötylämmön sekä hiilidioksidin talteenoton teollisen integraation ja jatkojalostamisen mahdollistavat tarpeelliset kaavavaraukset.
- Kaava huomioi tulevaisuuden käyttötarkoitukset, esimerkiksi biotalouden ja energiatuotannon.

Lausunto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on tutustunut yllä mainittuun lausuntopyyntöönne. Tukes antaa lausuntonsa kemikaaliturvallisuuksilainsäädännön näkökulmasta (390/2005).

Kaavoituksessa huomioitavia asioita erityisesti kemikaaliturvallisuuksilainsäädännön (390/2005) näkökulmasta. Tukes muistuttaa, että kaavoituksessa ja rakentamisen ohjaamisessa huomioidaan olemassa olevat ja mahdollisesti suunnitelmissa olevat kemikaaleja käsittelevät ja varastoitavat laitokset sekä laitosten mahdollisten onnettomuuksien vaikutukset.

Kemikaalilaitoksen kaavoitus

- Tukes suosittelee tontille, jossa on tai jolle suunnitellaan sijoitettavaksi laajamittainen kemikaalilaitos, kaavamerkinnäksi T/kem tai kaavamääräyksissä mainintaa kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle.
- Kaavoituksen tueksi voidaan tehdä turvallisuustarkasteluja tai mallinnuksia. Kaavoituksessa on hyvä huomioida riittävän pitkät suojaetäisyydet, jotta alue mahdollistaisi mahdollisimman kattavasti erilaisten kemikaalilaitosten sijoittumisen. Riittävät suojaetäisyydet on hyvä varmistaa myös silloin, kun tiedossa on kohteessa toimintansa aloittava tuotantolaitos, sillä yrityksellä voi olla tarve laajentaa tai muuttaa kemikaalitoimintaansa myöhemmin.
- Kemikaaliturvallisuuksilainsäädäntö ja kaavoitus:
 - o Tukes arvioi lupakäsittelyssään laitoksen sijoittamisen edellytykset huomioiden mahdollisten kemikaalionnettomuuksien seuraukset ja ulottumisen laitosalueen ulkopuolelle. Lupaa ei voida myöntää, jos kaava ei ole soveltuva.
 - Kemikaaliturvallisuuksiluvassa kaavan soveltuvuutta arvioidaan sekä tuotantolaitoksen että sen ympäristön osalta: 1) tuotantolaitoksen sijoituspaikan kaavan tulee olla käyttötarkoitukseen ja kaavamääräyksiin soveltuvaa 2) tuotantolaitoksen onnettomuusriskit eivät saa estää tai vaikeuttaa tuotantolaitoksen ympäristön oikeusvaikutteisten kaavojen toteuttamista.
 - o Uudessa rakentamislaisissa määritetty ”puhtaan siirtymän sijoittamislupa” (751/2023 43 a §) on osoitus sijoituspaikan *kaavan soveltuvuudesta* kyseisen tyyppin tuotantolaitokselle. Näissäkin tapauksissa *laitoksen sijoittumisen edellytysten arviointi kemikaalionnettomuuksien vaikutusten perusteella tehdään Tukesin kemikaaliturvallisuuksilupakäsittelyssä tai vähäisen kemikaalitoiminnan osalta pelastusviranomaisen toimesta.*

Kemikaalilaitoksen ympäristön kaavoitus ja rakentaminen

- Tukesin valvonnassa oleville kemikaalikohteille on määritetty ns. konsultointivyöhykkeet. Konsultointivyöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta (esim. herkat kohteet) pyydetään lausunto Tukesilta ja pelastusviranomaiselta.
 - o Lisätietoa ja linkki konsultointivyöhykelistaan:
(<https://tukes.fi/teollisuus/maankaytonsuunnittelu>)

- Tukes muistuttaa, että Tukesin valvontakohteissa ja konsultointivyöhykkeissä voi tapahtua muutoksia.
- Rakentaminen Tukesin valvonnassa olevien kemikaalien käsittely ja varastointia harjoittavien laitosten läheisyydessä saattaa asettaa erityisvaatimuksia alueiden käytölle ja rakentamiselle (esim. sijoittuminen, ilmanvaihdon suunnittelu, sisälle suojautuminen, evakuointi).
 - Erityishuomiota tulee kiinnittää ns. herkkiin kohteisiin, koska niiden kohdalla etäisyysvaatimukset ovat tiukemmat kuin esim. teolliselle toiminnalle. Herkkiä kohteita ovat esim. hoitolaitokset, terveyskeskukset, ostoskeskukset, koulut, päiväkodit, kokoontumistilat ja -alueet sekä asuinalueet, liikenteen solmukohtat ja muut kohteet, joissa voi samanaikaisesti olla suuri joukko ihmisiä ja joista poistuminen tai joissa suojautuminen voi olla onnettomuustilanteissa erityisen hankalaa.

Muuta huomioitavaa

- Maakaasuputkistot: Maakaasun korkeapaineiset siirtoputkistot ovat löydettävissä Gasgridin karttapalvelusta: <https://puhti-2022.gasgrid.fi/sw-public/>
- Bio- ja kiertotalous: Tukes muistuttaa, että bio- ja kiertotalouskohteet (esim. biokaasun varastointi, kemikaalijätteen käsittely) saattavat edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuussupaa tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005).
- Vetylaitokset ja tankkausasemat, datakeskukset: Toiminta saattaa edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuussupaa tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005). Katso edellinen kohta.
- Tuulivoimalat: Lähtökohtainen suojaetäisyys tuulivoimalasta tuotantolaitokseen on 600 m. Jos etäisyys on lyhyempi, tulee tehdä selvitys tuulivoimalan turvallisesta sijoittamisesta. Arvioinnissa huomioitava mm. tornin kaatuminen, lapojen irtoaminen, jään kertyminen ja irtoaminen sekä tulipalo.
- Pienydinvoima: STUK on ydinvoimalaitosten keskeisin viranomainen. Toiminta saattaa edellyttää myös Tukesin kemikaaliturvallisuussupaa (390/2005) tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005).
- Palo- ja pelastusturvallisuuden (Pelastuslaki 379/2011) asiantuntijana toimii pelastusviranomainen. Pelastusviranomainen toimii vähäistä kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten valvontaviranomaisena (390/2005).
- Kaava-aineiston vaikutustenarvioinnissa olisi hyvä huomioida laajamittaista kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavat yritykset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

- Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VATpäättös14.12.2017_FI.pdf.(ymparisto.fi).), on myös onnettomuusvaarallista toimintoja ja laitoksia koskevia alueidenkäyttötavoitteita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Onnettomuusvaarallisten kohteiden sijoittamista koskevat tavoitteet ovat:
 - Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.
 - Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Tiedoksi lisäaineistoa

- Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuudesta löytyy lisätietoa: Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

- Lisätietoa tuotantolaitoksen sijoittamisesta Tukesin oppaassa ”Tuotantolaitoksen sijoittaminen”: Kemikaalilaitokset – ohjeet ja oppaat | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Opas päivitetty. Tukes tiedottaa oppaan valmistumisesta verkkosivuillaan.
- Aurinkosähköjärjestelmistä ja turvallisuudesta löytyy lisätietoa: <https://tukes.fi/aurinkosahkojarjestelmat>

Tukesin pyyntö lausuntopyyntöjen toimittajille

- Tukesille osoitetussa lausuntopyynnössä on tärkeää kertoa peruste lausuntopyynnölle (esim. kaavamuutos tai merkittävä rakentaminen Tukesin valvontakohteiden konsultointiväyhykkeellä tai kaavoitus uudelle laajamittaiselle kemikaalilaitokselle).
- Tukes toivoo, että lausuntopyynnöissä ja mahdollisissa viranomaisneuvottelukutsuissa esitetään Tukesille selkeät asiat ja kysymykset, joista halutaan Tukesin kannanotto.
- Mikäli samasta asiasta pyydetään useampia lausuntoja, on lausuntopyynnössä tärkeää mainita miten Tukesin aikaisempi lausunto on huomioitu ja mitä muutoksia kaavoitukseen on tehty.
- Lausuntopyynnot tulee osoittaa Tukesin kirjaamoon kirjaamo@tukes.fi. Pyydämme, ettei lausuntopyyntöjä toimiteta suoraan Tukesin virkahenkilölle.

Vastine: *Lausunnossa on hyviä ohjeita tähän kaavatyöhön sekä tarkempaa suunnittelua varten.*

Kemikaalilaitosten sijoittumista tutkitaan erillisen selvityksen myötä.

Herkkien kohteiden sijoittuminen suhteessa vaarallisiin toimintoihin huomioidaan suunnittelutyössä.

12 Fingrid Oyj

Kiitokset lausuntopyynnöstä. Tiedoksi, että Fingridillä ei ole kommentoivaa kaavan sanallisista tavoitteista. Fingrid lausuu kuitenkin mielellään Joensuun seudun yleiskaava 2040:n tulevista vaiheista, kun kaavaratkaisu muotoutuu ja kehittyy. Lausimme Joensuun seudun yleiskaava 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta helmikuussa 2024.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

13 Pohjois-Karjalan pelastuslaitos

Yleiskaava 2040:n tavoitteet

Suunniteltaessa T/Kem-alueita tulee huomioida riittävät suojaetäisyydet. Kemikaalionnettomuuksissa seuraukset ja vaikutukset ulottuvat laitosalueen ulkopuolelle. Toiminnasta riippuen kyseeseen voi tulla myös konsultointiväyhykkeet. Kemikaalilaitosten sijoittelu T/Kem-alueille vaatii aina tapauskohtaista arviointia.

Vastine: *Nämä huomioidaan kaavatyön aikana. T/Kem-alueiden sijoittamista varten laadittaneen erillisen selvitys.*

14 Finavia Oyj

Finavia Oyj:llä ei ole lausuttavaa Joensuun seudun yleiskaavan 2040 tavoitteista.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

15 Rajavartiolaitoksen esikunta

Rajavartiolaitoksen esikunnan teknillisen osaston kiinteistöyksikön lausunto Joensuun seudun yleiskaavasta 2040

Rajavartiolaitoksen esikunnan teknillisen osaston kiinteistöyksikön Pohjois -Karjalan palveluryhmä on tutustunut yleiskaavaan yhdessä Pohjois-Karjalan rajavartioston kanssa eikä sillä ole lausuttavaa asiassa.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

16 Rääkkylän kunta

Hei, toimeksi saaneena ilmoitan, ettei Rääkkylän kunnalla ole kommentoitavaa Joensuun seudun yleiskaava 2040:n tavoitteista.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

17 Telia Finland Oyj

Kiitos ilmoituksesta, Telia Finland Oyj:llä ei kohteeseen lausuttavaa.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

18 Väylävirasto

kiitos lausuntopyyntöstänne Joensuun yleiskaavan 2040 tavoitteisiin liittyen. Väylävirastolla ei ole tavoitteiden suhteen lausuttavaa. Jäämme odottamaan kaavoituksen seuraavaa vaihetta.

Vastine: *Ei kommentoitavaa.*

MAANOMISTAJIEN MIELIPITEET

Mielipide 1

Mielipide, Joensuun yleiskaava 2040
Kohde: Selkienkylän vaaramaisema, Lehtoi

MAISEMARAITTI Mustavaarantien ja Selkientien yhteyteen

TAUSTAA

Nykyinen ulkoilureitti (hiihtolatu) Mustavaarantien viereisellä peltoalueella ei ole enää kymmeneen vuoteen ollut käytössä. Voimassa olevan yleiskaavan mukaista linjausta käytännössä estävät kunnan myöntämät rakennuspaikat ko. peltoalueelle Mustavaarantien varteen. Yleiskaavaan nyt merkittävän maisemaraittivarauksen tehtävä on mahdollistaa ulkoilureitin toimivuus ja samalla ehkäistä maisemallisten virheratkaisujen syntyminen.

Tämä Lehtoin peltoalueen kulttuurimaisema sekä siltä avautuvat kaukomaisemat Pyytivaaralle ja Kolin vaarajonolle ovat valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (VAMA). Vaarakylän VAMA merkinnän

kaukomaiseman sekä peltoviljelyn kulttuurimaiseman vaikutus tulisi yleiskaavatyössä ottaa huomioon ja tämä maisemaraitti on juuri sellainen yksityiskohta.

KEVYENLIIKENTEE VÄYLÄ

Mustavaarantien yhteyteen k.o peltoalueen reunaan on mahdollista rakentaa kevyenliikenteen väylä, jonka yhteydessä on talviaikana hiihtolatu. Väylän linjaus on esitetty oheisessa ilmakuvassa. Peltoalueen korkeimmalta eteläosalta ovat vaikuttavimmat kaukonäkymät ” Kansallismaisemaan ”, joita on ainoastaan 28 kpl koko Suomessa. Maisemien vaikuttavuus ilmenee liitteenä olevista valokuvista. Esitetyllä kevyenliikenteen väylällä ovat yhdistettävissä kylän liikuntahalli, koulu, valaistu hiihtolatu ja Mustavaaran laskettelurinne toisiinsa.

TAVOITTEET

- tukee kävelyn, pyöräilyn ja hiihdon edellytyksiä sekä pienten koululaisten turvallisuutta
- kaukomaisemat ja kulttuurimaisema korostuvat ja ovat seudullinen vetovoimatekijä
- parantaa alueen tunnettavuutta sekä matkailu- ja virkistysmahdollisuuksia
- liikunnan edistäminen n. 5 km hiihtolenkillä laskettelurinteen ja valaistun ladun yhdistämänä
- liikuntahallin käyttö hiihtolenkkien tukikohtana järjestettävissä
- säilyttää näkymät Mustavaarantieltä avoimina arvokkaille maisema-alueille
- täydennysrakentamisen sijoittaminen alemmaksi peltoalueen länsipuolelle metsän suojaan kunnan suunnittelutarveratkaisuissa em.. maisemallisista syistä
- talvihoito ja latuverkko kyläteiden aurauksen yhteydessä

Yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti maisemat ja lähiluonto huomioidaan seudun vetovoimatekijöinä, korostamalla kulttuurimaisemia, luonnonympäristöjä sekä matkailu- ja virkistysmahdollisuuksia. Tähän tavoitteeseen maisemaraitti antaa käytännöllisen mallin.

LIITTEET: ilmakuva Lehtoin peltoalueelta ja 3 kpl valokuvia Mustavaarantieltä

Vastine: Joensuun seudun yleiskaavan 2040 tavoitteet ovat seudun yhteisiä tavoitteita, eikä ole tarkoituksenmukaista esittää liian yksityiskohtaisia/aluekohtaisia tavoitteita.

Joensuun seudun yleiskaavan 2040 tavoitteissa on huomioitu rakennetut sekä rakentamattomat arvokkaat kulttuuri- ja luonnonympäristöt. Lisäksi valtakunnallinen arvokas maisema-alue (Selkie-Lehtoi-Heinävaara ja vanhan maantie) on osoitettu Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:ssa. Seudun yleiskaava noudattaa ylemmän kaavatason linjausta. Tavoitteiden mukaisesti maisemat ja lähiluonto huomioidaan seudun vetovoimatekijöinä, mutta rakentamista ei myöskään vaikeuteta tarpeettomasti haja-asutusalueella. Lisäksi turvataan arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen sekä rakentamattomien luonnonympäristöjen ominaispiirteet säilyttämällä riittävä väljyys.

Seudun yleiskaavassa pyritään ratkaisuihin, jotka parantavat ja edistävät kestävästä liikkumisesta edellytyksiä. Yleiskaavassa kevyenliikenteen väylien osoittaminen painottuu pääasiassa taajamiin ja niiden lähialueille, joissa on enemmän asutusta, päivittäisiä palveluita ja liikennettä. Kylien osalta seudun yleiskaava ei ole oikea työkalu yksittäisten väylien yksityiskohtaiseen suunnitteluun, vaan ne tarkastellaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa.

Seudun voimassa olevassa yleiskaavassa ulkoilureitin linjaus on ohjeellinen.

Kaavatyön aikana tutkitaan mahdollisuutta osoittaa ohjeellinen maisema- ja ulkoilureitti Selkien alueelle.

Mielipide 2

Joensuun seudun kehittämisen yhtenä pääalueena pidetään Kontiolahden kunnan keskustan, Onttolan alueen ja Joensuun kaupungin muodostaman kolmion rajaamaa aluetta.

Kontiolahden kunta on tehnyt alueellensa Strategisen yleiskaavan, jossa suunnitellaan kunnan kehittämistä pitkällä, vuosikymmenten tähtäimellä. Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 on myös paljon Kontiolahtea ja Lehmon aluetta koskevia kehittämiskohteita. Muun muassa Lehmon alueen kehittämiseksi uutta taajama-aluetta osoitetaan Joensuu-Kajaani tien (6-tie) Lehmon eritasoliittymän välittömään läheisyyteen.

Omistamamme tila on pinta-alaltaan 50 ha. Se sijaitsee Joensuu-Kajaani tien (6-tie) varrella aivan Lehmon eritasoliittymän välittömässä läheisyydessä. Tilan sijainti edellä mainitun Joensuun seudun kehittämiskolmion keskellä on alueen (erityisesti Kontiolahden) kehittämisen kannalta keskeinen. Tila on mäntykankaana ja tasaisen hiekka- ja hiesupohjansa vuoksi hyvin ja edullisesti hyödynnettävissä erilaisiin tarkoituksiin, mm. asuinrakentamiseen, teollisuusalueeksi, energiantuotantoon (aurinkoenergiapuistoksi ja akkukentäksi) tai vaikkapa kauppapaikaksi. Tilan eteläpuolella on jo nyt Kontiolahden kunnan kaavoittama Jaaman yritysalue ja tontin itäpuolella Lehmon asuinalue.

Tilamme ja jo lähes täyteen rakennetun Jaaman yritysalueen rajana on Fingridin 110 kV korkeajännite- linja. Se kulkee myös tilamme poikki. Tilamme vieressä, sen pohjoispuolella, on Pohjois-Karjalan tärkein muuntoasema. Muuntoasemalta lähtevät sähkölinjat myös muualle maakunnan alueelle. Tämä maakunnan energiahuollon kannalta keskeinen alue on merkitty Pohjois-Karjalan maakuntakaavaan 2040 aluevarauksena. Alueen energiahuollon yhteystarpeiksi on lisäksi todettu 400 kV pääsähkölinjat Huutokoski-Kontiolahti sekä Alapitkä-Kontiolahti-Ylikkälä. Lisäksi Kainuun maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu 400 kV yhteystarve välille Ristijärvi-Kuhmo-Kontiolahti.

Pohjois-Karjalan maakunnan energiahuollon strategisten tarpeiden vuoksi on tilamme houkutteleva paikka erilaisille energiantuotantoinvestoinneille. Syynä on sen keskeinen sijainti, sijainti 6-tien eritasoliittymän ja suuren muuntoaseman vieressä sekä tilan suuri koko (50 hehtaaria). Lisäksi tilan poikki kulkee asfaltoitu Palokankaantie. Useat kotimaiset ja kansainväliset yritykset ovat olleet kiinnostuneita rakentamaan tontillemme noin 50 MW aurinkoenergiapuiston sekä siihen liittyen suuria akustoja energian varastointia ja syötön tasausta varten. Nämä hankkeet sekä muut mahdolliset teollisuuslaitosten investointihankkeet alueelle ovat toistaiseksi valitettavasti jäissä epäselvän kaavoitustilanteen vuoksi.

Kontiolahden kunta tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen teollisuuden ja palveluiden ohella myös lisää hyviä omakotitonttialueita. Yksi hyvä, Kontiolahden kunnan Strategisessa yleiskaavassa ja Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 esitetty asutuksen laajenemistratkaisu on nykyisen Lehmon taajama-alueen levittäytyminen 6-tien länsipuolelle omistamamme tilan alueelle. Tilamme on helposti ja edullisesti kaavoitettavissa asuntoalueeksi. Se liittyisi luontevasti osaksi Lehmon taajama-aluetta. Kunnallistekniikan sekä liikenneyhteyksien rakentaminen alueelle on tilan sijainnin, jo olemassa olevan tiestön, maaperän tasaisuuden ja koostumuksen vuoksi erittäin helppoa ja edullista. 6-tien varteen rakennettavat monenlaiset palvelut olisivat luontevasti myös alueen asukkaiden käytettävissä.

Edellä esittämiemme näkemysten tukemana esitämme, että tilamme tulisi määritellä Joensuun seudun yleiskaavassa 2040 joko asunto- ja/tai teollisuusalueeksi.

Vastine: *Mainitut asiat tarkastellaan kaavaluonnosta laadittaessa.*